

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Географічний факультет
Кафедра географії України та регіоналістики

**СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНТЕГРАЦІЇ
ЕКОЛОГІЧНИХ, ЕКОНОМІЧНИХ І СОЦІАЛЬНИХ ПРІОРИТЕТІВ
МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ**

(на прикладі Герцаївської територіальної громади)

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконав:

здобувач 2 курсу, 612 групи,
галузь знань 10 – Природничі науки
спеціальність 106 – Географія
ОП «Регіональний розвиток і
просторове планування»

Білоус Юрій Павлович

Науковий керівник:

к.с.-г.н, доц.

Данілова Ольга Миколаївна

До захисту допущено:

протокол засідання кафедри №

від « » грудня 2023 р.

Зав. кафедри _____ проф. Костащук І.І.

Чернівці – 2023

Анотація

Здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня 2-го курсу Білоус Ю.П. «Стратегічна екологічна оцінка, як інструмент інтеграції екологічних, економічних і соціальних пріоритетів місцевого розвитку (на прикладі Герцаївської територіальної громади)». 106 Географія. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2023.

У роботі розкрито теоретичні аспекти стратегічної екологічної оцінки. Визначено переваги стратегічної екологічної оцінки для громад. Проаналізовано сучасний стан та стратегічні напрями розвитку Герцаївської територіальної громади. Висвітлені концепти стратегічної екологічної оцінки Стратегії розвитку Герцаївської територіальної громади на період до 2029 року. Розроблені рекомендації щодо можливостей використання ГІС для автоматизації та стандартизації стратегічної екологічної оцінки.

Ключові слова: стратегічна екологічна оцінка, стратегія розвитку, територіальна громада, геоінформаційна система.

Abstract

Applicant for higher education of the second (master's) level of the 2nd year Bilous Y.P. "Strategic environmental assessment as a tool for integrating environmental, economic and social priorities of local development (on the example of the Hertsaiiv territorial community)". 106 Geography. Yuri Fedkovich Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2023.

Theoretical aspects of strategic environmental assessment are disclosed in the paper. Advantages of strategic environmental assessment for communities are determined. The current state and strategic directions of development of the Hertsaiiv territorial community are analyzed. The concepts of the strategic environmental assessment of the Development Strategy of the Hertsaiiv Territorial Community for the period until 2029 are highlighted. Recommendations on the possibilities of using GIS for automation and standardization of strategic environmental assessment have been developed.

Keywords: strategic environmental assessment, development strategy, territorial community, geoinformation system.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Ю.П. Білоус
(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ ГРОМАД	7
1.1 Сутність, принципи, історичні аспекти формування стратегічної екологічної оцінки.....	7
1.2 Функції суб'єктів стратегічної екологічної оцінки на місцевому рівні та основні етапи її реалізації.....	14
1.3 Переваги СЕО для громад.....	24
<i>Висновки до 1 розділу</i>	29
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ГЕРЦАЇВСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	31
2.1 Географічне положення, природні умов та ресурси громади.....	31
2.2 Соціальна, економічна сфери, інфраструктура громади.....	33
2.3 Стратегія розвитку Герцаївської територіальної громади.....	39
<i>Висновки до 2 розділу</i>	45
РОЗДІЛ 3. КОНЦЕПТИ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ГЕРЦАЇВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2029 РОКУ	46
3.1. Організація та основні етапи СЕО.....	46
3.2. Зв'язок Стратегії з іншими документами державного планування.....	50
3.3. Можливі ризики у разі відмови від реалізації Стратегії.....	58
3.4. Ймовірні наслідки для довкілля від реалізації Стратегії.....	60
3.5. Можливості використання ГІС для автоматизації та стандартизації СЕО.....	65
<i>Висновки до 3 розділу</i>	72
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78
ДОДАТКИ	83

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку суспільства все більш актуальною у міжнародній, національній і регіональній політиці стає концепція збалансованого (сталого) розвитку, яка спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових суспільства. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування питань охорони довкілля в процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку країн, регіонів і населених пунктів. Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) документів державного планування дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків у процесі стратегічного планування. Стратегічна екологічна оцінка – новий інструмент реалізації екологічної політики, який базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи.

Мета та завдання дослідження. *Метою* роботи є дослідження стратегічної екологічної оцінки, як інструменту інтеграції екологічних, економічних і соціальних пріоритетів місцевого розвитку.

Відповідно до мети було поставлено наступні *завдання*:

- розкрити сутність, основні етапи становлення і формування стратегічної екологічної оцінки;
- охарактеризувати функції суб'єктів стратегічної екологічної оцінки на місцевому рівні та основні етапи її реалізації;
- визначити переваги стратегічної екологічної оцінки для громад;
- проаналізувати сучасний стан та стратегічні напрями розвитку Герцаївської об'єднаної територіальної громади;

- проаналізувати концепти стратегічної екологічної оцінки Стратегії розвитку Герцаївської територіальної громади на період до 2029 року;
- розробити рекомендації щодо можливостей використання ГІС для автоматизації та стандартизації СЕО.

Об'єктом дослідження є стратегічна екологічна оцінка документів державного планування (ДДП).

Предметом дослідження є теоретичні засади та прикладні аспекти проведення СЕО на національному та регіональному рівнях, як інструменту збалансованого (сталого) розвитку.

Методи дослідження. У процесі виконання дослідження використовувалися наступні методи: літературний (для опрацювання наукової літератури, нормативно-правової бази проведення СЕО), аналізу та синтезу (для узагальнення та систематизації теоретичного матеріалу); емпіричні (діагностики моделей і технологій роботи СЕО); картографічного моделювання, ГІС-технологій (Quantum GIS (QGIS)) для унаочнення окремих положень дослідження.

Наукова новизна. У магістерському дослідженні систематизовано та узагальнено теоретичні та методичні розробки щодо становлення та особливостей проведення СЕО та її внеску в розвиток громад, розроблені рекомендації щодо можливості використання ГІС для автоматизації та стандартизації СЕО.

Практичне значення дослідження. Результати дослідження можуть бути враховані розробниками СЕО, органами місцевого самоврядування у контексті автоматизації та стандартизації СЕО.

Теоретико-методологічним та інформаційним базисом написання роботи послуговували наукові розробки фахівців з питань організації та проведення СЕО, нормативно-правове забезпечення СЕО, Стратегія розвитку Герцаївської територіальної громади до 2029 року, Звіт СЕО про Стратегію розвитку Герцаївської територіальної громади до 2029 року.

Апробація роботи. Окремі положення магістерського дослідження обговорювалися на XII Міжнародній науково-практичній конференції «Youth, education and science through today's challenges» (4-6 december, 2023. Bordeaux, France) із подальшою публікацією тез доповіді. Також результати дослідження оформлено в статтю та подано до збірника по фаху (орієнтовний вихід – січень 2024р.)

Структура роботи. Магістерська робота викладена на 83 сторінках комп'ютерного набору тексту і складається із вступу, 3-ох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ ГРОМАД

1.1 Сутність, принципи, історичні аспекти формування стратегічної екологічної оцінки

Стратегічна екологічна оцінка, що практикується у більшості країн світу, є передбачливим та попереджувальним інструментом у сфері екологічної політики. Основна ідея полягає в тому, що виявлення та запобігання негативному впливу на природне середовище на етапі планування є ефективнішим, ніж виправлення цих наслідків під час реалізації проекту. Суть цього підходу полягає у всебічному аналізі можливого впливу запланованої діяльності на довкілля, використанні результатів цього аналізу для попередження або зменшення екологічних наслідків. Цей підхід набуває особливої важливості через зростання інтересу до збалансованого розвитку, оскільки він дозволяє враховувати екологічні аспекти на ранніх етапах формулювання цілей та планування подальших дій разом із економічними аспектами [20]. Важливо зазначити, що початок стратегічної екологічної оцінки (CEO) має своє коріння у США ще у 1969 році, коли поняття «environmental assessment» розширилося у загальному контексті екологічної оцінки. Завдяки концепції сталого розвитку в 1975 році екологічна оцінка почала трансформуватися у систему процедур для обґрунтування управлінських рішень на всіх рівнях, включаючи оцінку екологічних аспектів проектів і законодавчих актів, спрямованих на регулювання діяльності суспільства. На сьогоднішній день використовується термін «environmental impact assessment» (ОВНС), який визначає оцінку впливу на довкілля, і протягом понад сорока років це поняття еволюціонувало та отримало визнання як екологічна оцінка на рівні проектів. Однак з часом завдання екологічної оцінки ускладнюються, а практика стратегічної екологічної оцінки набуває конкретних особливостей. Це призводить до потреби

уточнювати, який саме тип оцінки застосовується – чи це екологічна оцінка окремих проектів (об’єктна екологічна оцінка) або оцінка екологічних аспектів управлінських актів (стратегічна екологічна оцінка) [20]. Прийняття Директиви про СЕО визначило розмежування понять на: екологічну оцінку проектів (ЕОП) та стратегічну екологічну оцінку (СЕО) [5].

На основі опрацювання інформаційних та літературних джерел нами пропонується виділити три основні етапи розвитку та запровадження СЕО (таблиця 1.1.1).

Таблиця 1.1.1

Основні етапи розвитку та запровадження СЕО

Етап	Характеристика
I. Етап становлення (1970-1989 рр.)	Створення певних законодавчих і політичних прецедентів для СЕО, зокрема запровадження оцінки впливу на навколишнє середовище (ОВНС). Однак її роль, як і сфера застосування, була обмежена декількома країнами (деякі штати США), решта використовувала окремі елементи СЕО.
II. Етап офіційного оформлення (1990-2000 рр.)	У цей період збільшується кількість країн, що запроваджує принципи СЕО в найрізноманітніших формах. У деяких країнах вимога про здійснення СЕО планів і програм була прийнята окремими від ОВНС законодавчими й нормативними актами (Канада, Данія), у вигляді екологічної оцінки політики й планів (Великобританія), шляхом реформування законодавчої основи ОВНС (Чехія, Словенія), шляхом включення її в процедуру управління ресурсами та збереження біологічного різноманіття (Нова Зеландія).
III. Етап розповсюдження (2001 р. – дотепер)	Період загального прийняття СЕО та її подальшої імплементації як результату розвитку законодавства й екологічної політики. З 2001 р. Стратегічна екологічна оцінка є обов'язковою для держав-членів Європейського Союзу. Застосування СЕО в ЄС регулюється «Директивою 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище». Основні положення цієї Директиви стали підґрунтям для підготовки Протоколу про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція <u>Еспо</u>). Протокол про СЕО був підписаний у травні 2003 р. в Києві на 5-й Всеєвропейській конференції міністрів охорони навколишнього середовища «Довкілля для Європи». Україна також підписала Протокол про СЕО

Щодо України, впровадження Стратегічної Екологічної Оцінки (СЕО) відбувалося поступово. Навіть після підписання Протоколу про СЕО, Україна не

ратифікувала його, роблячи це протягом тривалого періоду часу. У 2013–2014 роках в країні відбулася перша стратегічна екологічна оцінка для розвитку Дніпропетровської області до 2020 року. Це стало можливим завдяки проектам міжнародної технічної допомоги, таким як «Розбудова спроможності до економічно обґрунтованого планування розвитку областей і міст України» (Проект РЕОП) та «Місцевий економічний розвиток міст України» (Проект МЕРМ). [30, 40]. Ці проекти реалізувалися за підтримки Конференційної ради Канади та Федерації канадських муніципалітетів, які отримали фінансову підтримку від Уряду Канади. Для проведення регіональної Стратегічної Екологічної Оцінки в рамках Проекту РЕОП була розроблена та випробувана методологія, заснована на міжнародному досвіді та адаптована до українського законодавства та практики планування регіонального розвитку [30]. Ця робота стала основою для розробки та практичного впровадження методології Стратегічної Екологічної Оцінки, а також для створення навчальних матеріалів з цієї теми для державних службовців та представників місцевого самоврядування.

У зв'язку із підписанням Угоди про Асоціацію з ЄС та відповідно до Директиви 2001/42/ЄС, було ухвалено Закон України від 20.03.2018 № 2354-VIII «Про стратегічну екологічну оцінку» [5], відповідно до Протоколу про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (№562-VIII від 01.07.2015). Цей акт вносив зміни до ряду інших законодавчих актів, зокрема Земельного кодексу України [17], Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [11], Закону України «Про курорти» [8], Закону України «Про державні цільові програми» [7], Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» [13]. Пізніше було затверджено Порядок проведення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля та здоров'я населення (Постанова КМУ від 16 грудня 2020 р. № 1272 [26]).

У 2022 році було прийнято Закон України «Про внесення змін до певних законів України, що стосуються порядку проведення стратегічної екологічної оцінки» (№ 2717-IX від 03.11.2022, що набув чинності 19.05.2023) [6], відповідно до якого запроваджено Єдиний реєстр стратегічної екологічної оцінки доступний за посиланням <https://eco.gov.ua/registers/yedynyi-reiestr-stratehichnoi-ekolohichnoi-otsinky>.

Ми ретельно вивчили основні підходи до визначення стратегічної екологічної оцінки. Зокрема, розглянули визначення, яке пропонує Г. Б. Марушевський: «Стратегічна екологічна оцінка - це систематичний процес виявлення екологічних факторів і можливих екологічних наслідків пропонованих стратегій, планів і програм (СПП) та їх урахування під час прийняття рішень, які стосуються цих СПП» [21].

Згідно з Протоколом про СЕО (ст. 2, п. 6), СЕО – це: «оцінка ймовірного впливу на довкілля, у тому числі здоров'я населення, яка складається з визначення сфери охоплення та підготовки екологічного звіту, забезпечення участі громадськості і проведення консультацій та врахування екологічного звіту та результатів участі громадськості і консультацій у плані або програмі» [28].

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» визначає СЕО у процедурному аспекті та дає наступне трактування: «СЕО - це процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу СЕО, складання звіту про СЕО, проведення громадського обговорення та консультацій (за потреби транскордонних консультацій), врахування у документі державного планування звіту про СЕО, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування» [15].

Водночас важливе значення має змістовне визначення: «СЕО – систематичний процес виявлення ймовірних екологічних наслідків пропонованих стратегій, планів і програм, їх урахування під час ухвалення рішень, які стосуються цих стратегій, планів і програм» [32].

Відповідно до даного визначення, стратегічна екологічна оцінка спрямована на врахування екологічних аспектів у процесі формування та ухвалення стратегій, планів і програм з метою забезпечення високого рівня охорони довкілля та сприяння сталому розвитку. Іншими словами, ціль СЕО полягає у тому, щоб зробити ці стратегії, плани та програми більш екологічно орієнтованими, зменшуючи їх негативний вплив на навколишнє середовище та здоров'я людей, і одночасно збільшуючи позитивний вплив (покращення стану довкілля та здоров'я населення).

Для ефективного проведення стратегічної екологічної оцінки рекомендується дотримуватися ряду методологічних принципів.

Принцип превентивності визначає необхідність розпочати оцінку стратегічних ініціатив на ранніх етапах їх планування. Прийняття рішень про реалізацію стратегічних планів повинно базуватися на результативності стратегічної екологічної оцінки. Цей підхід спрямований на попередження можливих проблем. Якщо оцінка проводиться на пізніших етапах планування, шанси внесення змін у вже готовий документ обмежені. Це може призвести до обмеження впливу СЕО на стратегічні ініціативи та зниження їхньої ефективності. Рекомендується проводити стратегічну екологічну оцінку на ранніх стадіях розробки проекту до його подання на затвердження, коли розглядаються різні варіанти і альтернативи [34].

Принцип незалежності є ключовим у проведенні екологічної оцінки. Це передбачає, що СЕО має проводитися групою фахівців, які не мають прямого зв'язку з розробниками, щоб уникнути впливу економічних інтересів на прийняття рішень щодо збереження довкілля. Ніякий державний або

недержавний орган чи особа не повинні мати змогу впливати на діяльність фахівців, що займаються СЕО.

Проте успішність СЕО в значній мірі залежить від тісного зв'язку між процесами оцінки та планування. Для забезпечення цієї взаємодії та ефективного врахування результатів СЕО в стратегічних рішеннях на підготовчому етапі доцільно залучати представників розробників у групу оцінки, причому їх участь може становити лише чверть від загального складу групи СЕО.

Інтегрований підхід передбачає об'єднання екологічних, соціальних, економічних та інших аспектів розвитку регіону під час планування [34]. Цей принцип спрямований на розгляд різноманітних впливів та наслідків, які виникають внаслідок впровадження стратегічних планів, і їх взаємозв'язку. Спеціально акцентується на врахуванні зв'язку між різними аспектами природного та соціального середовища, а також загального впливу різних видів діяльності. Оптимальною є оцінка впливу усіх видів діяльності на єдине природно-соціальне середовище. У контексті розвитку громад стратегічна екологічна оцінка повинна входити у процес розробки проекту розвитку територій, а стратегічне планування має базуватися на врахуванні економічних, соціальних та екологічних цілей та завдань розвитку громад.

Участь різних зацікавлених сторін грає ключову роль у всіх формах екологічної оцінки. Вона дозволяє враховувати різні інтереси та можливості груп, а також відверто оцінювати численні екологічні аспекти [38]. Такий підхід гарантує уникнення прийняття владними структурами стратегічних рішень, що можуть обмежити екологічні права та інтереси громадян. Ефективна участь різних зацікавлених сторін можлива лише за умови проведення прозорої процедури, яка була зрозумілою для всіх учасників. Усі зацікавлені сторони повинні мати доступ до основних документів екологічної оцінки. Участь громадськості має велике значення для програм регіонального розвитку, оскільки це дозволяє отримати більше соціальної підтримки для стратегічних ініціатив та залучити широкі верстви населення як союзників у цих ініціативах.

У процесі проведення екологічної оцінки корисно створювати можливості для участі громадськості вже на ранніх стадіях процесу, коли є багато альтернативних варіантів.

Ярусність під час проведення екологічної оцінки передбачає уважне розглядання наявних механізмів управління на рівні прийняття рішень і зосередження на впливах, які можна контролювати на цьому рівні [21]. Якщо розв'язання певної проблеми (повністю або частково) виходить за межі можливостей управління учасниками стратегічної ініціативи, то ця проблема (у відповідній частині) повинна бути передана на інший, більш відповідний рівень прийняття рішень. Чітка орієнтація на проблеми утворює основу для взаємного узгодження стратегічних ініціатив різних рівнів і є показником професійної екологічної оцінки.

Серед інших методологічних принципів, які варто враховувати під час проведення СЕО:

- Фокусування на ключових екологічних проблемах і питаннях, що виникають на певних етапах розроблення проекту ДДП. Це сприятиме компетентному, своєчасному та ефективному проведенню СЕО з мінімальними витратами.
- Оцінка різноманітних альтернатив та визначення оптимального сценарію для збереження довкілля та здоров'я населення на максимально можливому рівні.
- Використання адекватних, зрозумілих та простих аналітичних методів (використання складних методів може ускладнити завдання та не принести практичних результатів); збір інформації лише у необхідному обсязі та рівні деталізації для ухвалення обґрунтованого рішення. Дотримання усіх цих принципів разом дозволить забезпечити якісний процес СЕО, який відповідає вимогам як національного, так і міжнародного законодавства у цій сфері.

2.2. Функції суб'єктів стратегічної екологічної оцінки на місцевому рівні та основні етапи її реалізації

Важливим аспектом у проведенні СЕО є визначення складу учасників цього процесу. Інформація про учасників СЕО на місцевому рівні та їх функції згідно із Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» наведена у таблиці 1.2.1.

Учасниками процесу СЕО можуть бути різні заінтересовані сторони.

Таблиця 1.2.1

Функції суб'єктів стратегічної екологічної оцінки

Суб'єкти СЕО	Функції в процесі СЕО
Орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування, який є відповідальним за розроблення стратегій, програм і планів розвитку територіальних громад та здійснює загальне керівництво і контроль за їх виконанням (<i>замовник</i>)	• забезпечує здійснення СЕО проекту стратегії, програми чи плану розвитку територіальної громади; • здійснює інформування та забезпечує вільний доступ до інформації у процесі СЕО; • забезпечує своєчасні та ефективні можливості для участі громадськості в СЕО проекту стратегії, програми чи плану розвитку територіальної громади; • враховує в проекті стратегії, програми чи плану розвитку територіальної громади звіт про СЕО та результати громадського обговорення й консультацій; • здійснює у межах компетенції моніторинг наслідків виконання проекту стратегії, програми чи плану розвитку територіальної громади для довкілля та здоров'я населення; • забезпечує фінансування здійснення СЕО
Фізична або юридична особа, яка може залучатися замовником до виконання СЕО чи окремих її етапів (<i>виконавець</i>)	• здійснює процедуру СЕО чи окремі її етапи, керуючись Законом і договором із замовником

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього середовища та екологічної безпеки (Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України)	- здійснює методичне керівництво та методологічно-консультативне забезпечення з питань CEO; - розробляє нормативно-методичні документи з питань CEO; - узагальнює практику здійснення CEO, застосування новітніх методів екологічної оцінки
Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я (Міністерство охорони здоров'я)	розробляє нормативно-методичні документи з питань CEO
Обласні, Київська, Севастопольська міські державні адміністрації (підрозділи з питань охорони навколишнього природного середовища та з питань охорони здоров'я), органи виконавчої влади АР Крим з питань охорони навколишнього природного середовища та з питань охорони здоров'я (місцеві органи)	- надають зауваження та пропозиції до заяви про визначення обсягу CEO - проекту стратегії, програми чи плану розвитку територіальної громади; - надають зауваження і пропозиції до стратегії, програми чи плану розвитку територіальної громади та Звіту про CEO; - залучають інші органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування, спеціалістів і науковців до консультацій, - що проводяться відповідно до статті 13 Закону
Одна чи більше фізичних або юридичних осіб, їх об'єднання, організації або групи, зареєстровані на території, на яку поширюється дія стратегії, програми чи плану розвитку територіальної громади (громадськість)	- надає зауваження й пропозиції до заяви про визначення обсягу CEO; - надає зауваження й пропозиції до стратегії, програми чи плану розвитку територіальної громади та Звіту про CEO

Визначення розробника стратегічної екологічної оцінки є першочерговим завданням. Зазвичай відповідальність за цей процес лежить на органі влади або структурі, що відповідає за формування стратегії сталого розвитку. Участь у проведенні CEO можуть брати ключові учасники: компетентні органи влади, такі як природоохоронні установи, інші органи влади, незалежні консультанти та громадські організації. Експерти вважають, що найефективнішим варіантом є залучення представників всіх зазначених зацікавлених сторін у групу для

проведення СЕО. Менш ефективним є варіант, коли до групи СЕО залучені лише офіційні представники владних структур. Найменш ефективним є варіант, коли СЕО проводиться лише за участю окремих консультантів або посадових осіб. Ключовою умовою для групи СЕО є наступне: 1) наявність потрібної кваліфікації; 2) достатній досвід (для абсолютного охоплення всіх аспектів); 3) незалежність, об'єктивність та довіра; 4) повноваження щодо реалізації рекомендацій, висунутих у рамках СЕО [21].

Відповідно до статті 9 Закону [15] етапами здійснення СЕО є (рис. 1.2.1):

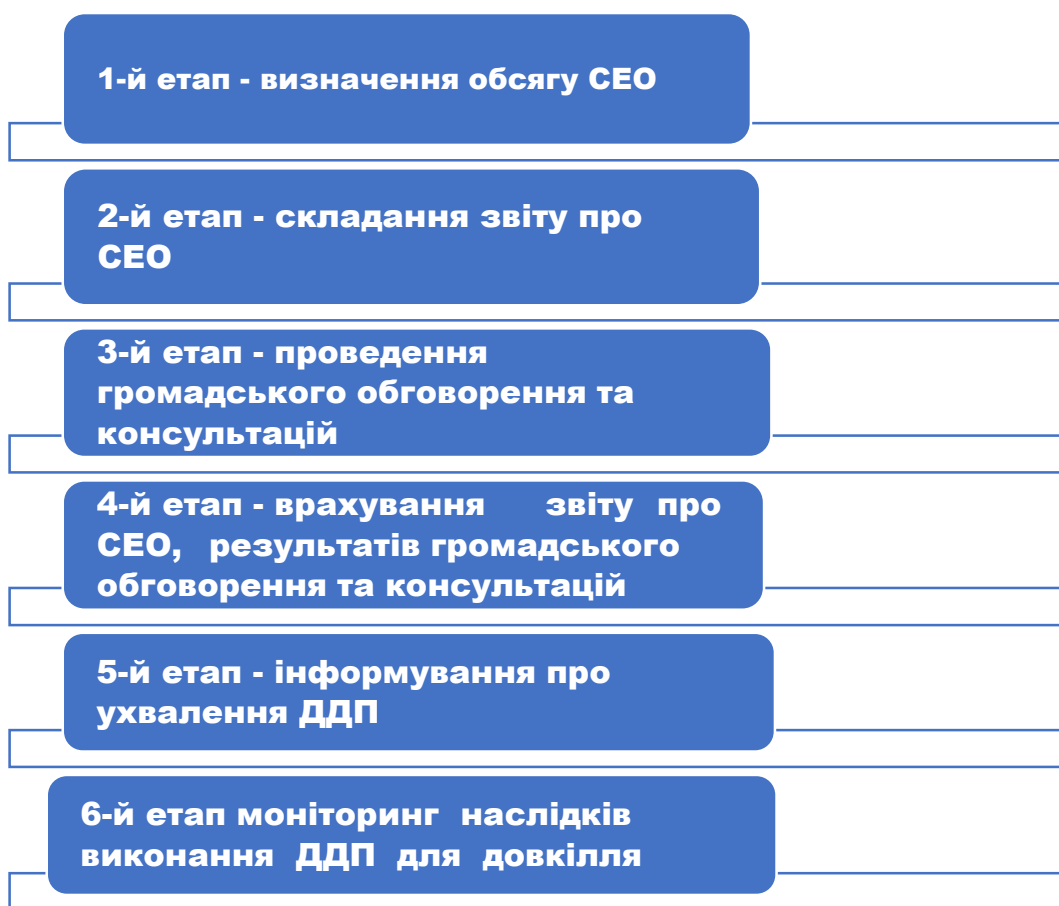

Рис. 1.2.1 – Етапи СЕО (відповідно до вимог Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку»)

У науково-методичних розробках та практичній реалізації стратегічної екологічної оцінки (СЕО) часто використовувалася методологія, яка мала свої

власні етапи, відрізняючись від представленої у таблиці 1.2.1. Ця методологія ґрунтувалася на моделі провінції Альберта (Канада), методології СЕО концепцій регіонального розвитку (Чехія) та рекомендаціях ЄЕК ООН. Вибір цієї методології був обумовлений потребою у відповідності етапів стратегічного планування та СЕО.

У 2013—2014 роках ця методологія була вперше використана в Україні для проведення СЕО стратегій регіонального розвитку Дніпропетровської та Львівської областей. Це стало можливим завдяки підтримці міжнародних технічних проектів «Розбудова спроможності до економічно обґрунтованого планування розвитку областей і міст України» (Проект РЕОП) та «Місцевий економічний розвиток міст України» (Проект МЕРМ) за участю Конференційної ради Канади та ФКМ за фінансової підтримки Уряду Канади [15, 34].

У період з 2016 по 2018 роки Проект ПРОМІС розпочав попередню оцінку, що передувала повній СЕО, стратегій розвитку восьми міст-партнерів у чотирьох областях. У 2017 році була проведена повноцінна СЕО стратегій розвитку для п'яти міст — Запоріжжя, Івано-Франківська, Кременчука (Полтавська область), Горішніх Плавнів (Полтавська область) і Хмільника (Вінницька область), де участь брали Представництво Фонду імені Гайнріха Бьоля в Україні [21].

Отриманий під час СЕО досвід у розвитку міст і регіонів з 2013 по 2018 роки може стати цінним для інших міст щодо відповідності вимогам Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку».

Згідно з цією методологією, у таблиці 1.2.2 представлені основні етапи проведення СЕО. Детальний опис кожного з цих етапів, відповідно до моделі СЕО провінції Альберта (Канада), методології СЕО концепцій регіонального розвитку (Чехія) та рекомендацій Протоколу ЄЕК ООН щодо СЕО, розміщений у додатку А.1.

Якісні показники проведення СЕО в значній мірі залежать від способу її проведення. У літературних джерелах, зокрема в доробках Г.Б. Марушевського

акцентується увага на двох способах – постпроектному та інтегрованому в процес розроблення.

1. Перша форма СЕО – постпроектна (ex-post): це оцінка, що відбувається після створення проекту СПП, до остаточного прийняття рішення про його затвердження. Цей вид оцінки менш складний та вимагає менших витрат. Оцінка проводиться відсторонено від процесу розробки СПП.

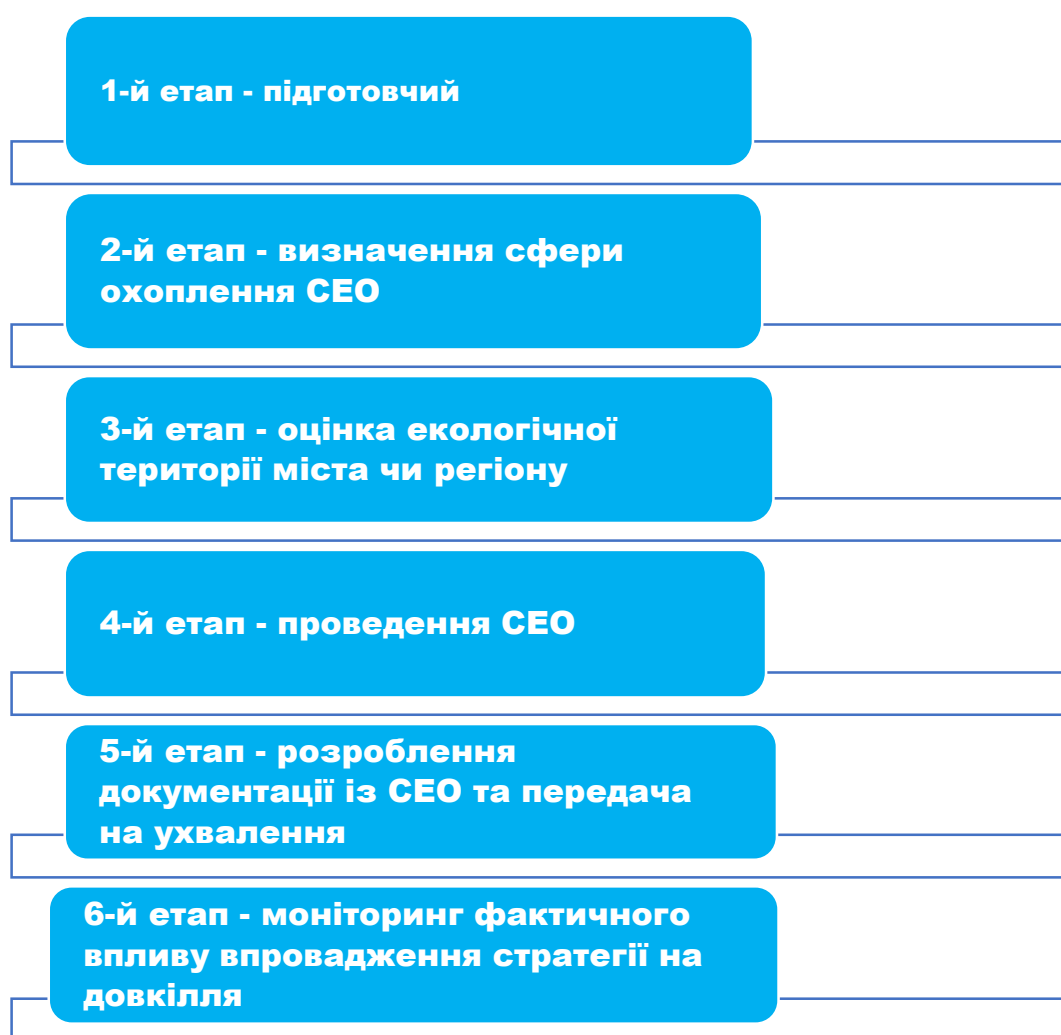

Рис. 1.2.2 – Етапи СЕО (відповідно до моделі СЕО провінції Альберта (Канада), методології СЕО концепцій регіонального розвитку (Чехія) та рекомендаціях щодо застосування Протоколу СЕК ООН про СЕО)

2. Другий вид – інтегрована в процес розроблення CEO (ex-ante) : ця оцінка проводиться паралельно з розробкою СПП. Це більш складний підхід, але ефективніший у впливі на ухвалення рішення про СПП. Існують два основні підходи: а) часткова інтеграція CEO у процес розробки СПП; б) повна інтеграція CEO у процес розробки СПП.

Ретроспективна CEO. Співвідношення між розробленням СПП та CEO в ретроспективному варіанті представлені нами на рис.1.2.3

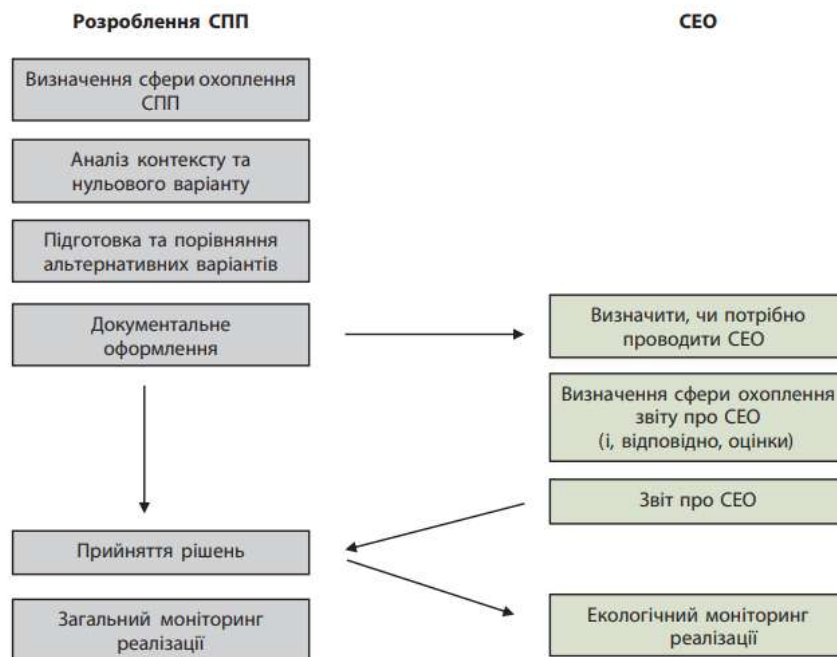

Рис. 1.2.3 Ретроспективна CEO, проведена поза зв'язком з процесом розроблення СПП (за Г.Б. Марушевським, [21])

Стратегічна екологічна оцінка, проведення якої відбувається відокремлено від процесу розробки СПП, має кілька відомих недоліків:

1. Проведення окремої та ретроспективної CEO не впливає на процес розробки СПП. Такий підхід розглядає лише готовий продукт розробки СПП і не впливає на вибір, здійснений у ході його створення. Це зменшує ймовірність врахування рекомендацій CEO органами, що несуть

відповідальність за СПП, на пізніших етапах його розробки. Такий підхід має мінімальну користь для довкілля.

2. СЕО, яка починається після завершення розробки СПП, може подвоювати зусилля, необхідні для формування, аналізу та порівняння альтернатив.
3. Розділення консультацій між процесом СЕО та розробкою СПП може призвести до повторення коментування та збентеження органів влади та громадськості, які беруть участь у цих процесах.
4. Ретроспективна СЕО зазвичай істотно уповільнює процес розробки СПП через потребу у визначенні необхідності її проведення, підготовці звіту, консультаціях та участі громадськості, що може значно затримати процес розробки СПП.

СЕО, частково інтегрована в процес розроблення СПП (див. рис. 1.2.4), базується на припущенні, що ініціювання окремої стратегії, плану або програми зазвичай дає достатні підстави для визначення необхідності проведення СЕО та визначення її сфери охоплення.

Рис. 1.2.4. СЕО, частково інтегрована в процес розроблення СПП

(за Г.Б. Марушевським, [21])

Часткова інтеграція стратегічної екологічної оцінки (СЕО) у процес розробки стратегії сталого природокористування (СПП) передбачає паралельне проведення цих процесів. Фахівці з СЕО та розробники СПП працюють самостійно, проте зберігають тісний зв'язок з метою врахування результатів оцінки у процесі створення СПП. Це надає можливість експертам СЕО:

- одночасно розв'язувати подібні завдання, співпрацюючи з командою розробників СПП;
- формувати, аналізувати та порівнювати альтернативні підходи й варіанти;
- створювати сприятливі умови для врахування рекомендацій СЕО на кожному етапі розробки СПП.

Проекти СПП та звіти з СЕО також можуть бути представлені для обговорення у державних органах та серед зацікавленої громадськості через впровадження єдиної системи збору зауважень, що поєднує в собі вимоги до консультацій у процесах розробки СПП і проведення СЕО.

Часткова інтеграція СЕО у процес розробки СПП має декілька переваг:

- Значно скорочується час, оскільки СЕО проводиться паралельно з розробкою СПП.
- Зберігаються ресурси, необхідні для СЕО, оскільки експерти СЕО можуть активно брати участь у зборі даних та внести свій внесок у дослідження, що зазвичай відбувається під час розробки СПП.
- Часті консультації між експертами СЕО та розробниками СПП дозволяють враховувати різні погляди на ранніх етапах і зменшують ризик виникнення несподіваних проблем на пізніших етапах.
- Цей діалог допомагає не лише розробникам СПП враховувати пропозиції експертів СЕО, але й експертам отримати відгук на свої пропозиції якнайшвидше.
- Консультації між розробниками СПП та експертами СЕО можуть, при потребі, охоплювати природоохоронні органи та зацікавлену

громадськість, щоб періодично визначати сферу робіт і переглядати основні питання на кожному етапі розробки СПП.

Важливо усвідомлювати можливі недоліки такого підходу до проведення стратегічної екологічної оцінки (СЕО). Цей метод в цілому збільшує вимоги до експертів СЕО, оскільки підготовка звіту вимагає врахування всього процесу розробки стратегії сталого природокористування, який не завжди просто відбувається за графіком та може тривати довше, ніж передбачалося. Якщо експерти СЕО прагнуть внести вагомий внесок на всіх етапах розробки СПП, вони мають бути готові пристосувати свій робочий графік до будь-яких змін у цьому процесі (особливо це ускладнюється, якщо завдання з СЕО виконуються субпідрядниками).

Підхід, коли СЕО повністю інтегрується у процес розробки СПП (зображено на рис. 1.2.5), базується на тісній співпраці експертів СЕО та розробників СПП, які працюють як одна команда, що займається створенням стратегії сталого природокористування. Цей підхід часто здійснюється через спільні робочі групи або круглі столи, в яких беруть участь представники відповідальних органів та зацікавлена громадськість.

Рис. 1.2.5. СЕО, повністю інтегрована в процес розроблення СПП [21]

Такий підхід дозволяє вільно обмінюватися інформацією між усіма учасниками (розробниками стратегії сталого природокористування, експертами СЕО та представниками відповідальних органів і громадськістю), одночасно сприяючи обміну знаннями й думками, а також вивченню та аналізу різних варіантів. Такий спільний підхід до узгодження і підготовки стратегії сталого природокористування робить звіт СЕО та консультації з відповідальними органами та громадськістю неодмінною складовою процесу розроблення стратегії сталого природокористування.

Повне включення СЕО в процес розробки стратегії сталого природокористування зазвичай приносить такі ж переваги, що й часткове. Цей підхід зменшує затримки при узгодженні, оскільки аналіз, проведений в рамках СЕО, стає важливою частиною процесу розробки стратегії. Крім того, це може зменшити витрати на СЕО, оскільки експерти з обох напрямків спільно збирають дані і вносять внесок у розробку стратегії. Такий спільний підхід сприяє обміну ідеями, запобігаючи непередбаченим ситуаціям на пізніших етапах.

Крім того, цей підхід сприяє побудові довіри між учасниками процесу, що мають різні погляди й цінності, створюючи оптимальне середовище для співпраці.

Хвилювання стосовно повної інтеграції СЕО у плани та програми розвитку виходять із того, що експерти СЕО, які приєднуються до команди з розробки стратегій, можуть зануритися в процес виготовлення планів, обмежуючи свій вплив або йдучи на компроміси, які можуть бути невідомі широкому загалу. Це страшує наступними моментами:

Залежність результатів від складу колективу, і цей підхід ефективний лише за умови взаємодії експертів СЕО та розробників стратегій.

Якщо експерти СЕО є частиною групи, але у межах команди з розробки стратегій мають обмежений вплив, є ризик, що їхні думки можуть бути недооцінені. Цей підхід працює лише при забезпеченні балансу між усіма групами в процесі розробки стратегій.

Групова робота може спонукати до закулісних угод і компромісів, що не відомі зовнішнім сторонам. Також, очікується, що експерти СЕО виступатимуть від імені колективу. Тому, важливо, щоб звіт СЕО відображав усі ключові моменти, враховані під час аналізу (вплив, розглянуті альтернативи та інші), що пройшли через процес СЕО. Цей звіт може бути окремим документом або частиною планів. Він має включати інформацію про всі важливі пункти та угоди, досягнуті в процесі, незалежно від внутрішніх узгоджень у команді, що була включена у цей процес.

1.3 Переваги СЕО для громад

Проведення оцінки впливу на довкілля є ключовою складовою стратегії та практики, спрямованої на забезпечення збалансованого економічного та соціального розвитку, а також підтримку якісних екологічних умов для життя. Відомо, що стан довкілля погіршується як у нашій країні, так і в світі. Сучасні наслідки необережного відношення до природних ресурсів вже відчутні, включаючи забруднене повітря, низьку якість води та проблеми з її доступністю в деяких регіонах, а також погані погодні умови.

Усвідомлення впливу на довкілля є ключовим для сталого розвитку та нашого виживання. Згідно з дослідженнями, екологічно зумовлена смертність у нашій країні становить 20% загальної кількості смертей. Україна має найвищі в Європі показники смертності, зумовленої забрудненням повітря. Тому увага до екологічних аспектів стає надзвичайно важливою для зниження ризиків для здоров'я та підвищення тривалості здорового життя.

Оцінка впливу на довкілля важлива для значного зменшення ризиків для здоров'я мешканців територіальних громад.

Така процедура є важливим чинником досягнення цілей сталого розвитку України до 2030 року, зокрема забезпечення сталого розвитку на рівні місцевих громад [10, 27].

ЦІЛЬ 11 - забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів;

ЦІЛЬ 12 - забезпечення переходу до раціональних моделей виробництва і споживання;

ЦІЛЬ 13 - вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками;

ЦІЛЬ 15 - захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення деградації земель, тощо

Важливо відзначити, що здійснення оцінки впливу на довкілля не лише дозволяє вирішити поточні конфлікти у сфері природокористування, а й передбачити можливі проблеми, що можуть виникнути у зв'язку з реалізацією містобудівних проектів. Це сприяє оптимізації розвитку громади, забезпеченню балансованого та комплексного використання природних ресурсів та запобігає погіршенню стану ґрунтів, водних джерел та забрудненню повітря. Звіт з оцінки впливу на довкілля допомагає визначити пріоритетні напрями економічного розвитку, знаходити оптимальні місця для інвестицій, які приваблять потенційних інвесторів, та визначає розміри та напрями інвестиційних проектів, що мають екологічне обґрунтування.

Це дозволяє виявити можливі негативні впливи на довкілля ще на початковому етапі проектування, спрямовуючи витрати на розробку нових проектів ефективніше, а інвесторам — отримати обґрунтовані висновки про можливі наслідки для природи. Публічний доступ до планів і звітів з оцінки

впливу на довкілля, включаючи дані у форматі ГІС, допомагає запобігти можливим конфліктам між інвесторами, громадою та місцевою владою.

Цей підхід, що є звичним для іноземних інвесторів, має стати нормою для вітчизняних. Такий підхід до оцінки впливу на довкілля створює можливості для привернення не лише внутрішніх, а й зовнішніх інвесторів, розширюючи можливості для розвитку громад, створення нових робочих місць, поліпшення умов праці та запобігаючи відтоку кадрів.

Це також сприяє поповненню бюджетів розвитку громад, поліпшенню життя мешканців та розвитку громадських місць. Всі ці заходи спрямовані на підвищення якості життя громади та повинні бути враховані місцевими органами влади.

Важливо відзначити, що процедура стратегічної екологічної оцінки (СЕО) не має на меті обмежувати економічну активність у громаді та регіоні; це інвестиція у майбутнє благополуччя. Її основна мета полягає у запобіганні значної деградації складових навколишнього середовища, захисті вразливих екосистем та населення від надмірного людського впливу, що може виникнути внаслідок розміщення особливо небезпечних промислових споруд або необґрунтованої локалізації певних видів діяльності у конкретних областях. Коректно проведений процес СЕО має на увазі [34]:

- Забезпечення високого рівня охорони довкілля.
- Покращення якості розробки стратегій соціально-економічного розвитку (СПП).
- Підвищення ефективності у процесі прийняття рішень.
- Сприяння виявленню нових можливостей для розвитку.
- Допомогу у запобіганні помилок, виправлення яких потребує значних витрат.
- Покращення системи управління.
- Підтримка та сприяння транскордонній співпраці.

Проведення стратегічної екологічної оцінки (СЕО) має на меті забезпечити високий рівень захисту навколишнього середовища. Це визначає основний мотив проведення процедури. Високий рівень захисту довкілля може мати різні тлумачення, проте у рамках СЕО важливо виключити негативні та важливі наслідки, забезпечити захист природоохоронних територій і зберегти цінні місця існування видів та інших зон, які є критично важливими для різноманіття біосистем [20].

Проведення СЕО сприяє покращенню якості розробки стратегій соціально-економічного розвитку (СПП). Чи відбувається СЕО паралельно з розробкою СПП або входить як необхідна частина цього процесу, воно може позитивно вплинути на якість стратегій, що в кінцевому підсумку сприятиме успішній реалізації цих стратегій. СЕО дозволяє підвищити якість планування за допомогою декількох методів. Зокрема, воно сприяє забезпеченню уважного, обґрунтованого підходу, відкритого для альтернатив, та аналізу можливих наслідків та перспектив для досягнення більш збалансованого розвитку [19].

Проведення стратегічної екологічної оцінки (СЕО) сприяє підвищенню ефективності процесу ухвалення рішень. Використовуючи результати СЕО, можна оптимізувати цей процес, враховуючи екологічні аспекти на різних етапах і рівнях прийняття рішень. Це дозволяє раціональніше використовувати час (і в результаті — зменшувати витрати), приймаючи узгоджені рішення під час розробки стратегій. Узгодженість рішень сприяє зменшенню конфліктів і спірів на етапах оперативного вирішення питань або при екологічній оцінці проектів. Крім того, проведення СЕО допомагає ухваленню рішень на етапі проектування, оскільки ці рішення базуються на заздалегідь оптимізованих стратегіях. Ефективність ухвалення рішень також може зростати завдяки обміну інформацією, зібраною на різних стадіях планування.

Проведення СЕО виявляє нові можливості розвитку. СЕО відвертає увагу на екологічні обмеження, включаючи питання впливу на здоров'я людини, під час розробки стратегій. Воно сприяє розгляду альтернатив та пошуку

взаємовигідних рішень, які розкривають можливості для нових видів діяльності у межах потенціалу екосистем. Таким чином, СЕО спрямоване на збалансований розвиток шляхом вдосконалення процесу ухвалення рішень [19].

Проведення стратегічної екологічної оцінки (СЕО) дозволяє уникнути помилок, які вимагатимуть значних витрат для їх виправлення. Вчасне застосування СЕО виявляє небаланс екологічних варіантів розвитку, зменшуючи ризик великих затрат на виправлення можливих шкідливих наслідків або на корекційні дії, такі як переміщення або переформулювання проєктів. СЕО також допомагає зберегти людські та фінансові ресурси під час розробки стратегій, оскільки варіанти, які не відповідають принципу збалансованості, можуть бути відкинуті на ранній стадії.

Проведення СЕО сприяє вдосконаленню системи управління та зміцненню партнерства між владою і громадою. Ця процедура підвищує загальну прозорість прийняття стратегічних рішень і дозволяє врахувати думки ключових зацікавлених сторін на ранніх етапах планування і розробки програм. Якісно проведена СЕО сприяє підвищенню довіри до стратегій, планів і програм. Використання СЕО може залучити громадську підтримку для впровадження стратегій, оскільки участь цінностей, позицій, думок і знань громадськості може покращити ефективність ухвалення рішень у цих програмах [30].

Проведення стратегічної екологічної оцінки (СЕО) сприяє співпраці між країнами. Ця процедура може служити важливим інструментом для регіонального співтовариства у вирішенні різноманітних питань, таких як території природоохоронного призначення через кордон, водні шляхи, транспортні вузли та перетини, а також проблеми забруднення, що перетинають кордон. Згідно з дослідженням у Європі щодо витрат та користі від екологічної оцінки проєктів, впровадження СЕО в регіональне та місцеве планування землекористування зазвичай призводить до зростання витрат на планування на 5–10 %. Те ж дослідження також приводить приклади високоякісних СЕО, які призвели лише до меншого зростання витрат, ніж на 5 %. Розмір витрат залежить

від обсягу та деталізації альтернативних варіантів та їх оцінки. Основні витрати виникають при вперше проведенні СЕО, під час розроблення та перевірки відповідних підходів та інструментів, а також на етапі формування основних наборів вихідних даних. З розвитком і впровадженням наступних СЕО витрати зменшуються, бо використовується накопичений раніше досвід. Можливою стає лише стандартна аналітична робота та управління процесом (дослідження показує, що очікують менших витрат часу на проведення СЕО у майбутньому). У порівнянні з витратами на реалізацію стратегічних планів територіального розвитку, витрати на проведення СЕО є незначними.

Висновки до 1 розділу

У реаліях сьогодення, невідемним інструментом збалансованого розвитку є проведення СЕО під якою розуміємо: «процедуру визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків». Реалізація СЕО побудовано на принципах превентивності, незалежності, інтегрованого підходу, участі заінтересованих сторін.

На основі опрацювання інформаційних та літературних пропонується виділити три основні етапи розвитку та запровадження СЕО – становлення (1970-1989 рр), офіційного оформлення (1990-2000 рр), етап розповсюдження (2001 р. і дотепер).

Суб'єкти СЕО та їх функції на місцевому рівні визначаються відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку». Основними суб'єктами СЕО є: замовник (орган місцевої влади, або самоврядування відповідальний за розробку стратегій, планів), який виконує низку функцій найважливішими серед яких є забезпечення здійснення СЕО проекту стратегії, програми чи плану розвитку громади, забезпечує своєчасні та ефективні

можливості для участі громадськості в СЕО, здійснює у межах компетенції моніторинг наслідків виконання проекту стратегії та ін; виконавець (фізична або юридична особа, яка може залучатися замовником до виконання СЕО чи окремих її етапів; Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України; Міністерство охорони здоров'я; підрозділи з питань охорони навколишнього природного середовища та з питань охорони здоров'я обласного рівня; місцеві органи; громадськість.

Правильно реалізований процес СЕО має низку переваг для громад, найважливішими серед яких є: 1) забезпечення високого рівня захисту довкілля; 2) поліпшення якості розробки стратегічних планувальних документів; 3) підвищення ефективності прийняття рішень; 4) сприяння виявленню нових можливостей розвитку громади; 5) попередження помилок, виправлення яких потребуватиме знаних витрат; 6) поліпшення системи управління; 7) сприяння транскордонній співпраці.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ГЕРЦАЇВСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

2.1 Географічне положення, природні умов та ресурси громади

Географічне положення, природні умов та ресурси громади. Герцаївська територіальна громада (площа території 193,308 км. кв) знаходиться в межах Чернівецької області [33]. Центром новоствореної громади (після реформи децентралізації) є м. Герца. Мешканцями громади є 18 000 жителів, а до її складу, окрім м. Герца входить 11 сіл, що об'єднані в округи [33] (рис. 2.1.1). Загальні відомості про громаду представлені в *додатку Б.1*.

Адміністративні межі громади проходять: пн та пн.сх з Новоселицькою ОТГ; на сх та пд.сх з Румунією; пд. та пд. зх - Глибоцька ОТГ, Теремблечанська ОТГ; зх. та пн. зх - Острицька ОТГ.

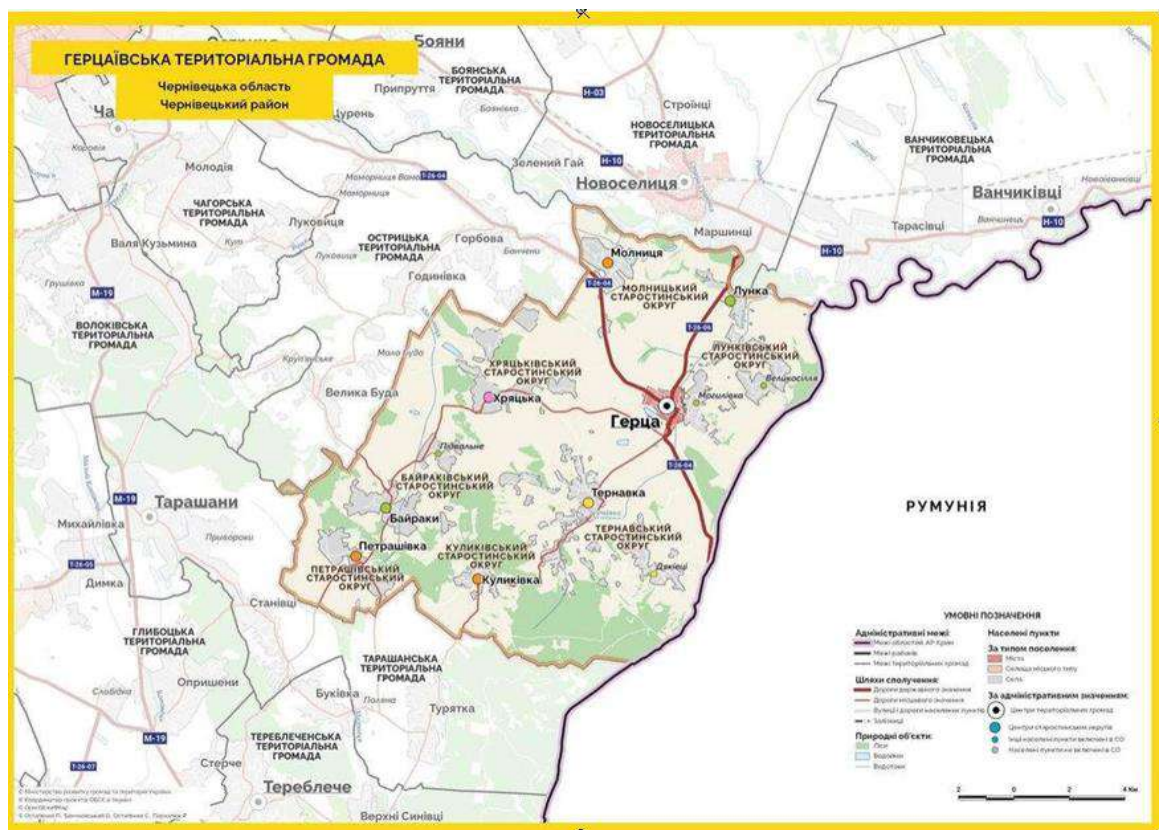

Рис.2.1.1 - Адміністративний поділ Герцаївської ОТГ

Територія Герцаївської територіальної громади географічно розташована на Буковинському Передкарпатті, що знаходиться в зоні контакту стародавньої Східноєвропейської платформи. Особливість цієї території полягає в тому, що вона знаходиться між стародавньою Волино-Подільською плитою і молодого (альпійською) Карпатською складчастою гірською системою, а між ними розташовується амортизуюча контактна структура – Передкарпатський прогин. Ця взаємодія призводить до різноманітності ландшафтів (передгірновисочинні) лісолучні. На відносно невеликій території Буковинського Передкарпаття представлені рівнинні і гірські форми рельєфу (рис.2.1.2).

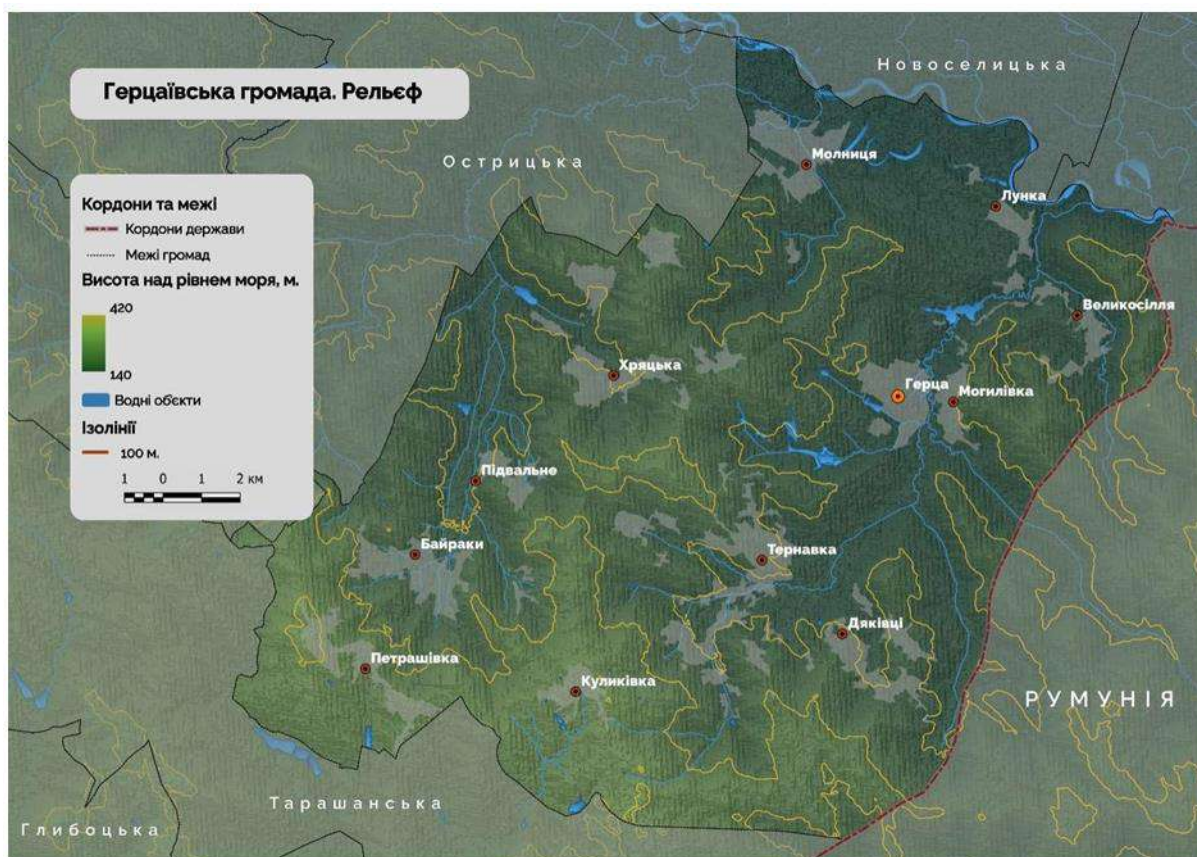

Рис. 2.1.2 Рельєф Герцаївської ОТГ

Розташоване між Буковинськими Карпатами і рікою Прут, Передкарпаття має хвилясто-грядовий рельєф з нахилом до Прута, широкими долинами і балками.

У межах території громади виділяються наступні геолого-геоморфологічні комплекси. В межах центру територіальної громади м. Герца виділяються наступні геоморфологічні комплекси: 1) вододільно-грядовий з висотами від 170 до 225м над рівнем моря; 2) правобережний, крутосхилий, зсувний, де розташоване с. Могилівка, являє собою витягнуту з півночі на південь вузьку полосу, складену глинами; 3) схиловий, розділений балками приток р. Герца. (знаходяться найбільш сприятливі умови для забудови, займаючи висоти 150-207 м.); 4) нижній терасово-заплавний комплекс (обіймає плоске дно долини р. Герцушка, її приток і балок з висотами 148-162 м).

Клімат регіону є помірно-континентальним.

Територіальна громада має достатньо значні запаси корисних копалин, характеристика яких представлена в *додатку Б.2*.

Водна мережа Герцаївської ОТГ сформована р. Прут та р. Герца в які впадають струмки – Мольниця, Тернавка та багато інших безіменних струмків. Прут має широку рівну заплаву з відмітками поверхні 136,0-146,0 м. Через територію громади вона протікає по населених пунктах Мольниця та Лунка. Річки і струмки водної мережі мають гірський характер.

У межах громади відсутні озера, але є шістнадцять ставків, найбільший із яких знаходиться у селі Хряцька із площею водного дзеркала 15 га.

Рельєф території і кліматичні умови є сприятливими для розвитку сільського господарства й інших галузей господарського комплексу.

Рослинний покрив досліджуваної території сформований переважно формаціями букових і дубових лісів, які внаслідок господарської діяльності людини утворили багато похідних асоціацій цих формацій, зокрема, грабові ліси. На місці зведених лісів сформувалися луки.

2.2. Соціальна, економічна сфери, інфраструктура громади

Населення громади. Після проведення територіально-адміністративної реформи на території Герцаївської об'єднаної територіальної громади

відзначається значне зростання чисельності мешканців. Протягом першого року функціонування нової територіальної одиниці загальна кількість населення становила 18 280 осіб. У цій кількості 3967 осіб належали до допрацевдатного віку, 11297 – до працевдатного, а 3016 – до післяпрацевдатного віку. У 2020 році спостерігається подальше збільшення загальної чисельності мешканців, яка становить 18 365 осіб. Цей приріст головним чином пов'язаний із збільшенням населення працевдатного та післяпрацевдатного віку, при одночасному зменшенні населення допрацевдатного віку. Отримані дані свідчать про розвиток тенденцій, пов'язаних із старінням населення.

Щільність населення Герцаївської громади складає 91,2 осіб/км², просторова організація населення Герцаївської ТГ представлена на рис. 2.2.1

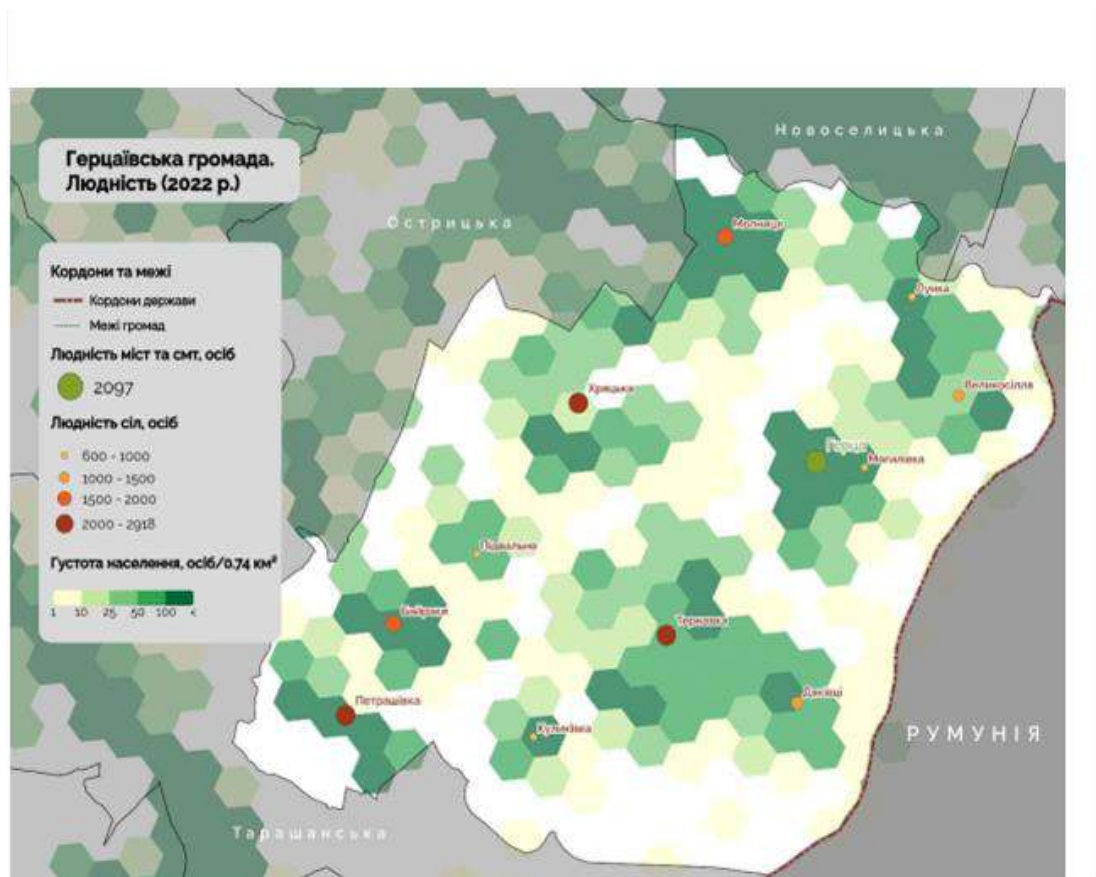

Рис 2.2.1. Людність Герцаївської ТГ

У 2020 році офіційний рівень безробіття в Герцаївській громаді становив 1,66%. Структура безробіття вказує про те, що переважну більшість безробітних складають жінки (61,93%) та особи старше 30 років (82,23%) [33].

Економіка. Галузева структура економіки Герцаївської ОТГ представлена підприємствами переробної галузі, такими як виробництво лісоматеріалів, швейних виробів і будівельних робіт. У межах громади зареєстровано 177 фізичних осіб і 45 юридичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності. Більшість підприємств займається торговельною діяльністю, роздрібною торгівлею, громадським харчуванням, побутовими і транспортними послугами, будівництвом тощо.

Промисловий потенціал міста Герца представлений різними підприємствами, такими як ДП «Держспецлісництво АПК», ПАТ «Фабрика «Прут», приватні підприємства «Карпатія Бук», «Граніт», ТОВ «Вуд-Трейд», а також приватні підприємці та фермерські господарства.

Однією із галузей, яка швидко розвивається є торгівля і її вплив на економічний розвиток міста набуває все більшого значення. Торговельне обслуговування місцевого населення здійснюється за допомогою 63 об'єктів роздрібної торгівлі, торговельного ряду «Герцаївський світанок», 3 АЗС, 2 СТО, 6 аптек, 9 закладів громадського харчування та 8 об'єктів побутових послуг, що належать як юридичним, так і фізичним особам-підприємцям.

Також зареєстровано ряд сільськогосподарських підприємств, які займаються вирощуванням зернових культур, цукрових буряків і садівництвом. Сільськогосподарські товариства активно функціонують, вирощуючи різні культури на власних та орендованих земельних ділянках.

Ще один перспективний напрям у економіці громади – туризм. Герцаївська громада має усі передумови для розвитку туризму завдяки своїй мальовничій природі, значній кількості водойм та історико-культурних пам'яток, а також транзитному розташуванню.

Загальна кількість зареєстрованих суб'єктів господарювання складає 625 од., серед них 242 одиниці - юридичні особи, 383 одиниці - фізичні особи-підприємці [33] (див. *додаток Б.3, додаток Б.4*).

Як уже зазначалось, природні передумови регіону сприятливі для розвитку сільського господарства. Сільськогосподарські угіддя займають 12950,86 га, лісові землі 3172,7 га., решта землі – 3207,24 га. У структурі сільського господарства розвинуте, як тваринництво так і рослинництво. Основними сільськогосподарськими культурами є зернові, картопля та кукурудза. У тваринництві переважає розведення великої рогатої худоби, свиней та овець.

Соціальна сфера. На території громади функціонують: 1 ЦНАП, кількість послуг, що надаються 1848 од., види 81, 2 відділення банків - відділення АТ КБ «ПриватБанку», 3 страхових компанії - страховий агент компанії «Княжа», страховий агент компанії «Ю.БІ.АЙ», страховий агент компанії «УПСК».

Загалом у громаді функціонує 13 навчальних закладів, серед них 7 шкіл зі статусом ЗЗСО, 5 гімназій та одна школа I ступеня. Сумарно у зазначених школах навчається 2358 учнів і працевлаштовано 309 вчителів [33]. Окремі із шкільних закладів перебувають у поганому технічному стані потребуючи ремонту. Інші, наприклад Петрашівський ліцей Герцаївської міськради, наразі перебувають у задовільному технічному стані. Розміщення закладів освіти представлене на рис. 2.2.2

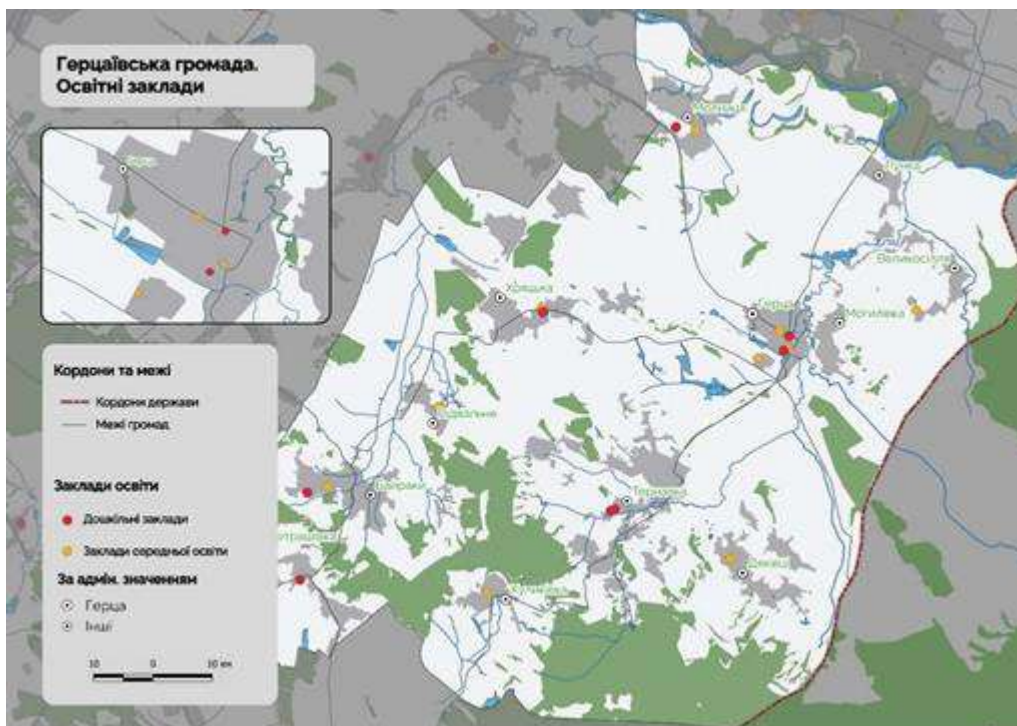

Рис 2.2.2. Освітні заклади Герцаївської ТГ

Культурне життя місцевої громади організовують заклади культури найчисельнішими серед яких є бібліотеки (ключовою є міська публічна бібліотека Герца), будинки культури (6 од.), гуртки та школи естетичного виховання. Культурно-історична спадщина збирається та надається музеями.

На території громади функціонує 3 фельдшерсько-акушерських пункти, 7 амбулаторій загальної практики сімейної медицини та одним медичним закладом - комунальне некомерційне підприємство «Герцаївський центр первинної медико-санітарної допомоги».

Транспорт. У межах громади функціонує один автовокзал у м. Герца. Транспортна мережа Герцаївської ТГ представлена на рис. 2.1.5. Транспортна доступність автобусним та автомобільним транспортом відображена нами на рис. 2.2.3, рис.2.2.4

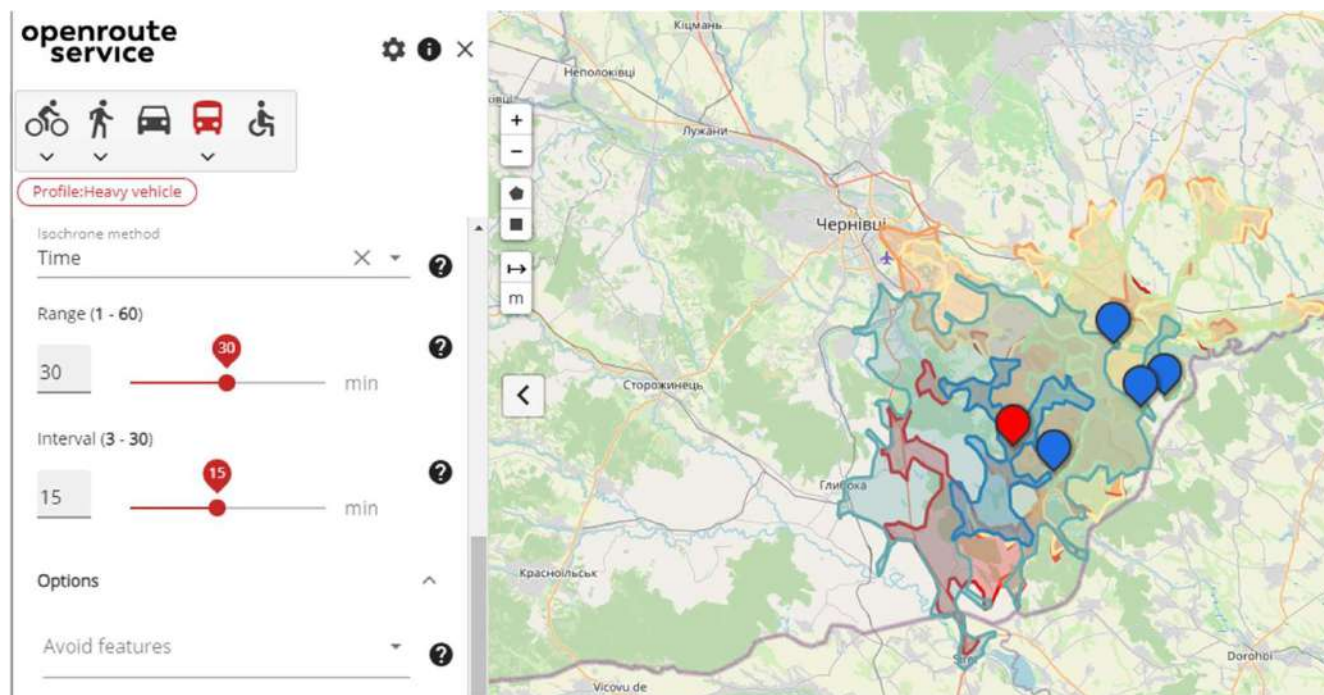

Рис 2.2.3. Транспортна доступність (автобус) Герцаївської ТГ

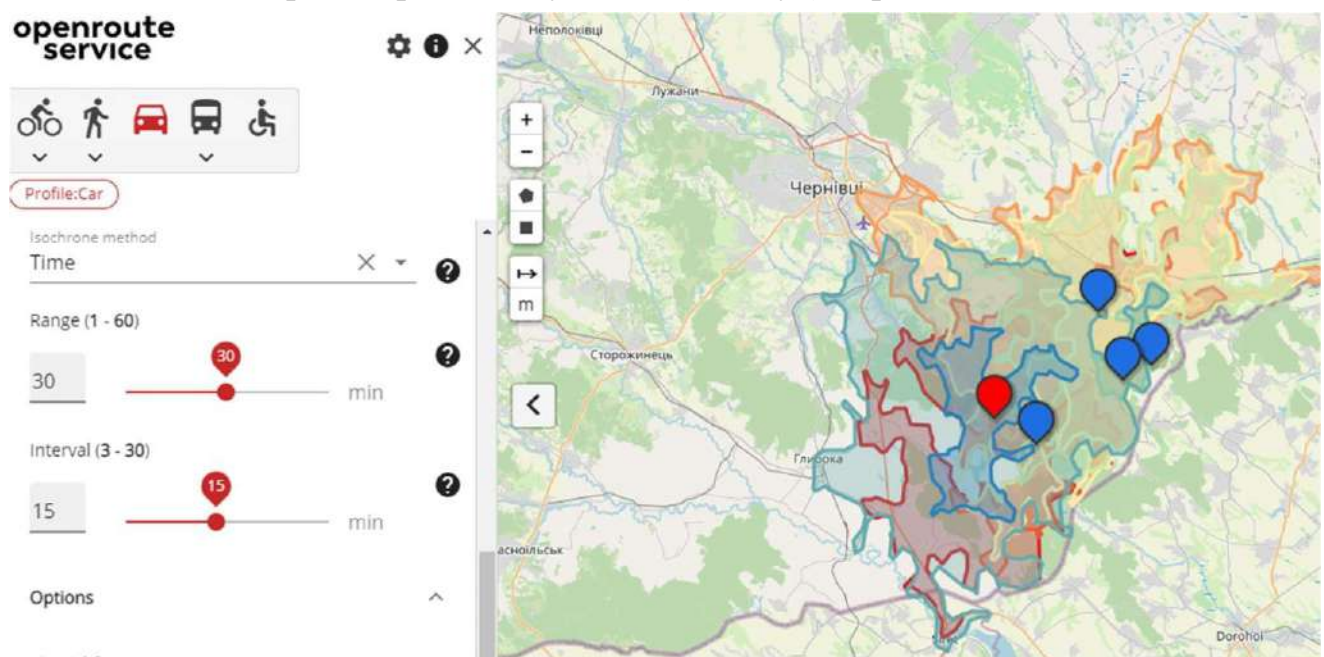

Рис 2.2.4. Транспортна доступність (авто) Герцаївської ТГ

2.3 Стратегія розвитку Герцаївської територіальної громади

Стратегія розвитку виступає як інструмент реалізації політики розвитку, що приймається територіальним самоврядуванням. Цей довгостроковий план визначає загальний курс дій для адміністрації та включає методи й інструменти для його впровадження. Будучи відкритим для актуалізації та модифікації, стратегічне планування передбачає гнучке адаптування та коригування стратегічних цілей у відповіді на внутрішні та зовнішні зміни умов функціонування громади [2].

Стратегія розвитку є тривалою програмою, яка включає в себе набір цілей розвитку та визначає конкретні напрямки та пріоритети діяльності, а також розподіл фінансових ресурсів, необхідних для досягнення цих цілей у визначений період.

Розробка стратегії розвитку є ключовим завданням для територіальних одиниць. Значущість цього документу проявляється у важливості цілей, які він ставить перед собою, таких як: «1) планування власної діяльності самоврядування; 2) здобування підтримки з боку уряду і зовнішніх фінансових засобів; 3) організація спільних зусиль усіх установ місцевої громадськості, які беруть участь у розвитку громади» [33].

Цілі стратегії розвитку:

- 1) є одним з інструментів розвитку;
- 2) дозволяє впорядкувати преференції громади;
- 3) допомагає одиниці територіального розвитку спільно формулювати схвалені цілі та уникати випадковості у прийнятті рішень;
- 4) усвідомлює, які плани слід реалізувати, виокремлює які засоби для цього необхідні і як досягти окреслених цілей;
- 5) збільшує можливості залучення зовнішніх коштів
- 6) дозволяє краще розпоряджатися бюджетом;
- 7) є основою діяльності у подальшій перспективі.

Стратегія розвитку на місцевому рівні може бути визначена як концепція дій, спрямованих на забезпечення збалансованого і тривалого розвитку, яка представлена у вигляді цілісного документу, який вміщує шляхи досягнення запланованих цілей.

Такий документ повинен включати в себе діагностику поточного стану, аналіз сильних та слабких сторін, стратегічну мету та визначені цілі, розділ, що стосується методів реалізації запланованих цілей, з детальним переліком ролей окремих суб'єктів, механізму моніторингу та внесення змін у впровадження стратегії. Для ефективності реалізації стратегії важливо залучити представників всіх ключових установ і зацікавлених груп у регіоні на етапі процесу її розробки. Стратегія служить основою для розробки матеріально-фінансового плану, визначаючи, на які заходи та в якому обсязі буде спрямовано фінансування коштів, що перебуває в громаді [1, 2].

Стратегія розвитку Герцаївської ТГ на період до 2029 року розроблялась у рамках реалізації польсько-українського проекту під назвою: «Стратегічне управління в органах місцевого самоврядування в Україні. Розробка та реалізація стратегії розвитку громади Герцаївської територіальної громади у Чернівецькій області» [33]. Проект було спів фінансовано у 2021 році за рахунок гранту Маршалка Люблінського воєводства (Польща).

При розробці «Стратегії розвитку Герцаївської територіальної громади на період до 2029 року» застосовувалась наступна методологія:

I. Діагностична частина

- а) описовий аналіз територіальної громади в різних аспектах: географічне положення і природні ресурси, соціальна сфера та інфраструктура, технічна інфраструктура, економічна зона, управління тощо;
- б) визначення головних проблем і обумовленостей в окремих зонах з проведенням SWOT-аналізу – визначення сильних і слабких сторін, переваг і загроз.

II. Стратегічна частина

- a) визначення місії, бачення і провідної цілі стратегії;
- b) визначення пріоритетів розвитку та стратегічних цілей;
- c) визначення операційних цілей і завдань;
- d) визначення системи сприяння розвитку, впровадження і моніторингу стратегії.

Перевагою і невід’ємним елементом використаної методології є активна участь громадськості у процесі опрацювання стратегії. Саме завдячуючи цьому стратегія враховує суспільні потреби набуває підтримки місцевої громади на етапі її впровадження.

Переваги планування розвитку територіальної одиниці на місцевому рівні наступні:

- ✓ Представлення інтересів місцевої громади;
- ✓ Забезпечення мешканцям і господарюючим суб’єктам почуття безпеки й стабілізації;
- ✓ Виключення або пом’якшення конфліктів у розвитку громади;
- ✓ Забезпечення такого економічного і суспільного розвитку та розвитку навколишнього середовища, який не порушуватиме форми екологічного розвитку;
- ✓ Збільшення переваг району у сфері культури, туризму та економіки;
- ✓ Створення привабливого образу громади;
- ✓ Збільшення довіри мешканців до органів місцевої влади;
- ✓ Забезпечення раціонального бюджету стосовно до потреб і можливостей громади;
- ✓ Перспектива отримати позабюджетні кошти на фінансування заходів, які сприятимуть розвитку громади;
- ✓ Забезпечення мобільності діяльності у сфері реалізації як обов’язкових, так і додаткових завдань територіального самоврядування у співпраці з іншими ТО, а також громадськими партнерами.

На етапі діагностування було проведено SWOT-аналіз. Аналітична техніка SWOT полягає у розподілі наявної інформації по тому чи іншому питанню на чотири групи (4 категорії стратегічних чинників): «S (Strengths) – сильні сторони: все те, що є козирем, перевагою, позитивною якістю аналізованого об’єкту; W (Weaknesses) – слабкі сторони: все те, що є слабкістю, перешкодою, недоліком аналізованого об’єкту; O (Opportunities) – шанси: все те, що створює для аналізованого об’єкту шанс на вигідну, позитивну зміну; T (Threats) – загрози: все те, що створює для аналізованого об’єкту небезпеку несприятливої, не вигідної зміни» [33]. Основними стратегічними напрямками за якими проводився аналіз були: 1) економічна сфера; 2) технічна інфраструктура; 3) екологія, туризм, природні ресурси, пам'ятки архітектури, історія; 4) соціальна сфера та інфраструктура. Результати SWOT-аналізу представлені в *додатку Б.5*

За діагностикою були визначені ключові потенціали розвитку громади, які представлені нами на рис. 2.3.1.

ЕКОНОМІЧНА СФЕРА	ТЕХНІЧНА ІНФРАСТРУКТУРА	СОЦІАЛЬНА СФЕРА
- Сільськогосподарський потенціал – створює можливості для зайнятості та становить основу для розвитку агрохарчової промисловості - Родовища різноманітних корисних копалин – дає можливість забезпечити матеріалами для інвестиційної розробки - Багата культурна, туристична та історична спадщина, велика кількість лісів, джерел мінеральних вод – є рушійною силою розвитку туристичної галузі - Інвестиційний потенціал – здатність заохочувати зовнішніх інвесторів вкладати кошти в громаду.	- Розвинена газова мережа – кращі можливості для розвитку бізнесу та інвестицій - Розвинена мережа доріг – з урахуванням розташування кордону, дозволить розвивати комерційний обмін, автомобільний транспорт та нові інвестиції - Потенціал розвитку відновлюваних джерел енергії – це покращить енергетичну безпеку місцевої громади та бізнесу.	- Розвинена інфраструктура охорони здоров'я – забезпечує належну якість життя мешканців - Розвинена освітня інфраструктура та висока якість освіти – створює добру базу для рівня освіти суспільства та персоналу - Розвинена спортивно-оздоровча інфраструктура – дозволяє активно відпочивати місцевій громаді та фізично розвиватися молоді.

Рис. 2.3.1 – Ключовий потенціал розвитку Герцаївської громади.

Окреслений потенціал розвитку, виявлені існуючі проблеми дали змогу окреслити стратегічні напрями розвитку громади, визначити мету та пріоритети майбутнього.

Стратегічні цілі окреслюються за пріоритетними напрямками, тобто сферами соціально-економічного життя, які мають ключове значення для досягнення зазначеного стану речей, що визначений в загальній меті стратегії.

Головною метою розвитку Герцаївської ТГ є: «прагнення до сталого соціально-економічного розвитку із забезпеченням належних умов та якості життя на основі потенціалу та цінностей громади, активності й енергії мешканців, розвитку інфраструктури, а також співпрацю та ефективне просування» [11].

Загальна мета Стратегії та впливаючі з неї пріоритети - це напрями розвитку громади, які будуть досягнуті шляхом реалізації стратегічних цілей (таблиця. 2.3.1)

Стратегічні цілі розвитку Герцаївської територіальної громади [11]

Стратегічна ціль №1	Покращення просторового упорядкування, управління нерухомістю, охорони навколишнього середовища та природи, а також водного господарства
Стратегічна ціль №2	Поліпшення дорожньої, комунікаційної та транспортної інфраструктури
Стратегічна ціль №3	Удосконалення та розвиток інфраструктури охорони навколишнього середовища та енергопостачання
Стратегічна ціль №4	Удосконалення телекомунікаційної інфраструктури
Стратегічна ціль №5	Покращення охорони здоров'я
Стратегічна ціль №6	Покращення соціальної допомоги, у тому числі центрів та установ опіки
Стратегічна ціль №7	Розвиток та покращення якості муніципального будівництва та комунальних

продовження таблиці 2.3.1

Стратегічна ціль №8	Розвиток народної освіти
Стратегічна ціль №9	Розвиток культури, зокрема бібліотек та інших закладів культури, охорона пам'яток і догляд за пам'ятками
Стратегічна ціль №10	Розвиток фізичної культури й туризму, у тому числі рекреаційних та спортивних споруд
Стратегічна ціль №11	Розвиток місцевого підприємництва
Стратегічна ціль №12	Покращення громадського порядку та безпеки громадян, а також захист від пожеж і повеней
Стратегічна ціль №13	Розвиток промоції територіальної одиниці
Стратегічна ціль №14	Розвиток міжгалузевого співробітництва, внутрішнього та зовнішнього

Відповідно до стратегічних цілей було розроблено низку напрямків діяльності, які сформували основу операційних цілей. Вони розкривають детальний опис стратегічних цілей і формують базис для визначення детальних проектів і напрацювання виконавчих програм, у тому числі інвестиційних. У свою чергу, це окреслює детальні завдання, які необхідно виконати на пізнішому етапі планування. Саме ці лінії дій формують основу для обґрунтування розміщення конкретизованих завдань у Довгостроковому інвестиційному плані та Довгостроковому фінансовому прогнозі, розробкою яких має займатися громада. Напрямки діяльності в межах стратегічних цілей Герцаївської ТГ представлені нами в **додатку Б.6**. Саме вони є предметом дослідження СЕО.

Висновки до 2 розділу

В процесі дослідження було з'ясовано, що незважаючи на незначний період функціонування у Герцаївській територіальній громаді спостерігається значний потенціал для її розвитку, основною складовою якого є місто Герца, як основний центр зростання. У період перших років будівництва місцевого самоврядування головним чином акцентувалася увага на поліпшенні умов життя місцевого населення та виконанні завдань, покладених законом на органи самоврядування. Наразі відзначаються значні потреби в інвестиціях, включаючи дорожню інфраструктуру, заходи з охорони довкілля, освітню та медичну інфраструктуру.

У громаді є достатньо великий інвестиційний потенціал, але через недостатню привабливість для інвесторів він поки що не реалізований.

Одним із шляхів розв'язку низки проблем, які є в громаді стало прийняття Стратегії розвитку Герцаївської територіальної громади на період до 2029 року, якою був окреслений ключовий потенціал розвитку, що охопив економічну сферу, соціальну сферу та технічну інфраструктуру.

Відповідно, Стратегією були окреслені 14 стратегічних цілей розвитку громади і у відповідності до них було розроблено низку операційних цілей.

РОЗДІЛ 3. КОНЦЕПТИ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ГЕРЦАЇВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2029 РОКУ

3.1. Організація та основні етапи СЕО

Як зазначалось нами у п. 1.1 у 2018 році набув чинності Закон України від 20.03.2018 № 2354-VIII «Про стратегічну екологічну оцінку» [15]. Відповідно, що Стратегія розвитку Герцаївської територіальної громади на період до 2029 р., (надалі Статегія), як документ державного планування (ДДП) зобов'язана пройти процедуру СЕО.

Основні методики організації СЕО згадувались нами у п.1.2.2. У даному підпункті коротко зупинимось на ключових моментах кожного із етапів.

Як уже нами зазначалось основною метою стратегічної екологічної оцінки (СЕО) є зменшення або унеможливлення негативних наслідків та підвищення позитивних результатів виконання майбутнього ДДП для навколишнього середовища та здоров'я місцевого населення. Цей процес дозволяє виявити та, за необхідності, коригувати пріоритети громади на тривалий період.

Отже, на рівні громади стратегічна екологічна оцінка дає можливість визначити потенційний вплив на територію та мешканців громади намірів та розрахунків, викладених у ДДП. Також вона дозволяє порівняти результати виконання плану з вже існуючими впливами та тими, які очікуються від реалізації інших програм і планів на конкретній території.

Отже, при проведенні оцінки необхідно виконати кілька блоків завдань, які відображені у структурі заяви та звіту про стратегічну екологічну оцінку (*додаток В.1*).

Ще однією ключовою частиною є визначення того, наскільки рішення ДДП відповідають екологічним цілям на різних рівнях. Це гарантує ефективний зв'язок та виконання міжнародних та національних зобов'язань на рівні громад. Особливу увагу приділяють виконанню положень Конвенцій Ріо, Цілей сталого

розвитку до 2030 року та вимог Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України до 2030 року» [10]. Ці заходи пов'язані з розвитком екомережі, зменшенням площі орних земель, підвищенням відсотку заповідності, адаптацією до зміни клімату тощо.

Одним із перших кроків є підготовка заяви про обсяг СЕО.

Перший етап проведення стратегічної екологічної оцінки включає визначення масштабів цієї оцінки. На цьому етапі необхідно установити обсяг необхідних досліджень для реалізації стратегічної екологічної оцінки, вибрати методи оцінки, визначити рівень деталізації інформації, яка буде основою для оцінки та включена до звіту про стратегічну екологічну оцінку. Визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки дозволяє зосередитися на важливих аспектах охорони навколишнього середовища, включаючи його вплив на здоров'я населення, громадськість та зацікавлені сторони. Для повідомлення громадськості про початок робіт планується опублікувати Заяву про обсяг стратегічної екологічної оцінки. Зауважимо, що Зміст Заяви про обсяг СЕО встановлений Законом [15], складається із 9 розділів та представлений у **додатку В.2**. Визначений обсяг робіт відображається у Звіті СЕО, який відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» складається з 11 розділів, обсяг яких визначається розробником у відповідності із специфікою території. Основні структурні складові звіту подані в **додатку В.3**.

Відповідно до рішення Кабінету Міністрів України № 926, пункти 2, 3, 4 та 6 Звіту про Стратегічну Екологічну Оцінку, прямо пов'язані із положеннями ландшафтного плану (ЛП), який розробляється в рамках комплексного плану (відповідно до тематичних блоків «Загрози та конфлікти природокористування», «Оцінка стану довкілля, природних умов та ресурсів» та). Результати проведених оцінок та визначених у ландшафтному плані цілей також мають значення для: «обґрунтування заходів, передбачених для запобігання, зменшення, пом'якшення негативних впливів та моніторингу наслідків реалізації комплексного плану з охорони довкілля та здоров'я населення» [22].

Але, навіть при довгострокових традиціях ведення окремих кадастрових обліків (містобудівельного, земельного, водного, лісового тощо), Закону України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних», а також існуючі механізми опрацювання інформації стосовно різних компонентів довкілля Держкомстатистики України та управліннями обласних державних адміністрацій, існують значні прогалини, які виникають під час збору вихідних даних, що характеризують розвиток конкретної території. Загалом, за рівнем доступності вихідними даними Україна відстає від країн ЄС, що часто веде до розробки планів, переважно на основі різноманітних екстраполяцій та експертних висновків.

Також існують недоліки у відношенні оцінювання стану навколишнього середовища в цілому та його окремих компонентів. Методики, що існують у цій сфері, не завжди адаптовані для обґрунтування планувальних рішень або невідомі широкому загалу розробників містобудівної документації.

Крім того, процеси діджиталізації управлінської діяльності та життєдіяльності суспільства значно підвищили актуальність технологічної складової планувального процесу.

Також, як зазначають фахівців відчутним є дефіцит фахівців, що володіли б необхідними навичками просторового планування на основі сучасних ГІС-технологій, фахівців екологічного спрямування.

Збір вихідних даних: склад і джерела даних.

Базисом робіт із розроблення СЕО є збір вихідних даних, які дають характеристику природним умовам, зокрема: 1) якість повітря і кліматичні умови; 2) поверхневі та підземні води; 3) ґрунтовий покрив; 4) рослинний і тваринний світ; 5) ландшафти як комплексні утворення. Важливими є дані про сучасне землекористування, соціально-економічні особливості території. В цілому, загальний перелік вихідних даних у розрізі компонентів, які підлягають оцінюванню можна згрупувати у такі блоки:

1 блок - фондові картографічні та описові матеріали різних відомств та установ (департаменти або управління екології та природних ресурсів, басейнові управління водних ресурсів, лісогосподарські підприємства, та інші);

2 блок - дані дистанційного зондування Землі, насамперед це відкриті космічні знімки (Sentinel), зйомка за допомогою БПЛА, лідарна та радарна зйомка. За деталізацією, такі матеріали є коректними для використання планувальних робіт на рівні територіальних громад;

3 блок - актуальні матеріали картографічної основи території, доступ до яких є обов'язковою умовою початку робіт із розроблення комплексного плану. Як правило, матеріали картографічної основи надаються у цифровому ГІС-форматі та придатні для оцінювання території.

Більшість вихідних матеріалів, зокрема картографічних, наразі знаходяться у форматі аналогового носія (паперового чи сканованого паперового), що робить їх непридатними для відповіді на сучасні вимоги ефективного та оперативного управління. З урахуванням складності завдань планування та зростаючих вимог до міждисциплінарного підходу у стратегічній екологічній оцінці, необхідні технологічні інновації. Один з таких передових інструментів — це географічні інформаційні системи (ГІС). Вони забезпечують підготовку, узгодження та систематизацію просторових даних для подальшого аналізу та оцінки, відповідаючи потребам сучасного управління.

Підходи до оцінки впливу на довкілля.

Структурною складовою СЕО є опис наслідків для довкілля, зокрема для здоров'я населення, у т. ч. вторинних, кумулятивних, синергічних, короткострокових (1 рік), середньострокових (3-5 років) та довгострокових (10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), тимчасових і постійних, позитивних і негативних наслідків.

Ця оцінка має дати вичерпну відповідь на такі питання:

- 1) принципова можливість розташування об'єкту в межах планувальної території (якщо масштаби впливу проектного об'єкта на компоненти,

які знаходяться під охороною надто великі, то його спорудження недоцільне);

- 2) оптимальна локалізація об'єкта з метою мінімізації негативного впливу на ті компоненти, які охороняються;
- 3) окреслення компенсаційних заходів для упередження ймовірних негативних впливів на довкілля;
- 4) у разі планування декількох об'єктів одного функціонального призначення необхідним є вибір оптимальних локацій їх розміщення;
- 5) розрахунок допустимої кількості об'єктів одного функціонального типу для упередження їх негативного кумулятивного впливу та наслідків;
- 6) визначення можливого кумулятивного, синергічного впливу всіх планувальних рішень.

Використання комплексної покомпонентної характеристики території, у тих місцях, де пропонується розташування об'єктів схожого функціонального призначення, та розрахунок їх можливого впливу у відповідності із характеристиками об'єкту та місцем його розташування є підґрунтям для вибору можливих альтернатив їх розміщення у контексті упередження і мінімізації негативного впливу на довкілля. Саме таким чином відбувається візуалізація наслідків планувальних рішень, як для громади, так і різних зацікавлених сторін. У підсумку робіт з оцінювання можливе розроблення розширеної таблиці впливів документу державного планування на довкілля.

3.2. Зв'язок Стратегії з іншими документами державного планування

У процесі проходження СЕО, початково було здійснено аналіз відповідності стратегічних цілей Стратегії з іншими документами державного планування.

Аналіз стратегічних цілей ДДП вказує на те, що Стратегія розвитку Герцаївської громади ґрунтується на комплексному підході до економічного, соціального та екологічного розвитку спільноти, орієнтованому на цілі сталого

розвитку, прийнятті Генеральною асамблеєю ООН у 2015 році. Для розробки Стратегії розвитку Герцаївської громади до 2029 року було взято національний орієнтир у вигляді «Цілей сталого розвитку України до 2030 року», затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року. В межах різноманітних напрямків діяльності ДДП, виокремлені завдання щодо пом'якшення наслідків змін клімату, забезпечення здорового способу життя, сприяння благополуччю для всіх груп населення, раціонального використання водних ресурсів, відповідального споживання та виробництва, створення належних санітарних умов, забезпечення загального доступу до безпечної та доступної питної води, гарантування доступу до надійних, сталих та сучасних джерел енергії, захист та відновлення екосистем суші, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення та відновлення процесів деградації земель і зупинення втрати біорізноманіття.

Зокрема, в ДДП визначені відповідні напрямки діяльності, які відображені у стратегічних цілях 1, 3, 5. Стратегія сталого використання природних ресурсів втілюється через збереження природно-заповідних фондів, інвентаризацію водних об'єктів, створення рекреаційних зон, розвиток «зеленого туризму», реконструкцію водогону м. Герца з оптимізацією систем водопостачання, заходи з енергозбереження та термомодернізацію, а також розширення виробництва електроенергії за допомогою фотовольтаїчних установок.

Стратегія також ураховує аспекти збереження довкілля та сталого використання природних ресурсів, визначені рядом міжнародних угод, серед яких ключове місце належить Ріо-Конвенціям. Згідно з Рамковою конвенцією ООН про зміни клімату, Стратегія включає заходи щодо використання відновлювальних джерел енергії та сприяння збільшенню поглинання парникових газів шляхом зеленого озеленення громади. Відповідно до вимог Конвенції ООН про боротьбу з опустелюванням в країнах, які стикаються з серйозною посухою та/або опустелюванням, особливо в Африці, ДДП розглядає питання захисту земель від деградації, запобігання погіршенню якості ґрунтів та

підвищення рівня екологічного контролю. Заходи з пом'якшення впливу на охорону ґрунтів детально розглядаються у розділі 6 цього Звіту. Згідно з вимогами Конвенції про охорону біологічного різноманіття 1992 року, Стратегія розроблена з урахуванням потреби збереження та відновлення біорізноманіття, без якого неможливе пом'якшення змін клімату, розвиток сільського господарства та туризму на території громади. У моніторингу Стратегії з збереження біорізноманіття введено індикатори, такі як: «площа лісів, площа об'єктів ПЗФ, площа територій національної екомережі, площі водоохоронних зон та прибережно-захисних смуг водних об'єктів, площі сіножатей і пасовищ» [33].

При формуванні Стратегії розвитку Герцаївської громади до 2029 року враховано як стратегічні, так і оперативні цілі Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки та Стратегії розвитку Чернівецької області до 2027 року [36].

Відповідність напрямів діяльності Стратегії громади стратегічним цілям державної регіональної політики до 2027 року представлена у таблиці 3.2.1.

Таблиця 3.2.1

Аналіз відповідності стратегічних цілей Стратегії розвитку Герцаївської громади на період до 2029 року стратегічним цілям Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки.

Стратегічні цілі Стратегії	Стратегічні цілі державної регіональної політики до 2027 року		
	Ціль 1. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах.	Ціль 2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів.	Ціль 3. Розбудова ефективного багаторівневого врядування.
СЦ1. Покращення просторового			

упорядкування, управління нерухомістю, охорони навколишнього середовища та природи, а також водного господарства	✓	✓	✓
СП2. Поліпшення дорожньої, комунікаційної та транспортної інфраструктури	✓	✓	✓
СП3. Удосконалення та розвиток інфраструктури охорони навколишнього середовища та енергопостачання	✓	✓	✓
СП4. Удосконалення телекомунікаційної інфраструктури	✓	✓	✓
СП5. Покращення охорони здоров'я	✓	✓	✓
СП6. Покращення соціальної допомоги, у тому числі центрів та установ опіки	✓	✓	✓
СП7. Розвиток та покращення якості муніципального будівництва та комунальних будівель, а також покращення розвитку зелених насаджень	✓	✓	✓
СП8. Розвиток народної освіти	✓	✓	
СП9. Розвиток культури, зокрема бібліотек та інших закладів культури, охорона пам'яток і догляд за пам'ятками	✓	✓	
СП10. Розвиток фізичної культури й туризму, у тому числі рекреаційних та спортивних споруд	✓	✓	
СП11. Розвиток місцевого підприємництва	✓	✓	
СП12. Покращення громадського порядку та безпеки громадян, а також захист від пожеж і повеней	✓	✓	
СП13. Розвиток промоції територіальної одиниці	✓	✓	✓

СЦ14. Розвиток міжгалузевого співробітництва, внутрішнього та зовнішнього	✓	✓	✓
--	---	---	---

Узгодженість стратегічних цілей Стратегії розвитку Герцаївської громади із Стратегією розвитку Чернівецької області на період до 2027 року проаналізовано та представлено у таблиці 3.2.2.

Таблиця 3.2.2

Узгодженість стратегічних цілей Стратегії розвитку Герцаївської громади із Стратегією розвитку Чернівецької області на період до 2027 р.

Стратегічні цілі Стратегії розвитку Герцаївської громади	Стратегія розвитку Чернівецької області на період до 2027 року			
	Стратегічна ціль 1. SMART Підвищення конкурентоспроможності регіону шляхом сталого розвитку сільського господарства, переробної промисловості та туризму	Стратегічна ціль 2. Просторове планування та розвиток інфраструктури	Стратегічна ціль 3. Створення комфортних та безпечних умов проживання на території Чернівецької області	Стратегічна ціль 4. Розвиток людського капіталу, як основа соціально-економічного зростання
СЦ1. Покращення просторового упорядкування, управління нерухомістю, охорони навколишнього середовища та природи, а також водного господарства	✓	✓	✓	✓
СЦ2. Поліпшення дорожньої, комунікаційної та транспортної інфраструктури	✓	✓	✓	✓
СЦ3. Удосконалення та розвиток інфраструктури охорони навколишнього середовища та енергопостачання	✓	✓	✓	✓

СП4. Удосконалення телекомунікаційної інфраструктури	✓	✓	✓	✓
СП5. Покращення охорони здоров'я	✓	✓	✓	✓
СП6. Покращення соціальної допомоги, у тому числі центрів та установ опіки	✓		✓	✓
СП7. Розвиток та покращення якості муніципального будівництва та комунальних будівель, а також покращення розвитку зелених насаджень	✓	✓	✓	✓
СП8. Розвиток народної освіти	✓		✓	✓
СП9. Розвиток культури, зокрема бібліотек та інших закладів культури, охорона пам'яток і догляд за пам'ятками	✓		✓	✓
СП10. Розвиток фізичної культури й туризму, у тому числі рекреаційних та спортивних споруд	✓		✓	✓
СП11. Розвиток місцевого підприємництва	✓		✓	✓
СП12. Покращення громадського порядку та безпеки громадян, а також захист від пожеж і повеней	✓		✓	✓
СП13. Розвиток промоції територіальної одиниці	✓		✓	✓

СЦ14. Розвиток міжгалузевого співробітництва, внутрішнього та зовнішнього	✓		✓	✓
---	---	--	---	---

Отже, Стратегія розвитку Герцаївської територіальної громади до 2029 року відповідає вимогам Стратегічних цілей Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки та Стратегії розвитку Чернівецької області до 2027 року.

Крім того, ДДП розроблено з урахуванням ряду стратегій, програм і планів, які діють на національному та регіональному рівнях. Такими ДДП є:

1). *Основні засади (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року [10]*. Відповідність 4 стратегічним цілям, зокрема щодо формування екологічних цінностей, сталого використання природних ресурсів, інтегрування екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку; зниження екологічних ризиків для мінімізації вплив на довкілля;

2). *Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року [31]*, який визначає заходи з інтеграції екологічної політики в усі сфери соціально-економічного розвитку та контролю різних аспектів навколишнього середовища.

У ДДП враховані напрямки діяльності, спрямовані на захист атмосферного повітря та природних водних об'єктів, земель від руйнівного впливу повеней. Також передбачено заходи з пом'якшення змін клімату та управління відходами відповідно до вимог природоохоронного законодавства.

Національний план управління відходами до 2030 року [16], в рамках якого розроблені заходи з організації роздільного збору твердих побутових відходів та зменшення відсотка їх захоронення. У цьому контексті, СЕО пропонується доповнити Стратегію просвітницькою роботою для підвищення обізнаності населення стосовно управління відходами;

Енергетична стратегія України на період до 2035 р. «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»

Стратегією передбачені заходи щодо переходу на альтернативні види опалення в ЗЗСО - Дяківецькій гімназії, Петрашівському та Хряцьківському ліцеях, а також, облаштування сонячних панелей на дахах корпусів декількох навчальних і медичних закладів громади;

План заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року [33]. Враховує заходи, спрямовані на скорочення антропогенних викидів та збільшення абсорбції парникових газів. Серед заходів - озеленення територій, встановлення сонячних панелей у навчальних та медичних закладах, використання теплоізоляційних матеріалів під час капітальних ремонтів у сферах освіти та медицини, встановлення вуличного освітлення з використанням LED-ламп тощо.

Національний план дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням. Враховані питання збереження ґрунтів та здійснення заходів із протипаводкового та берегоукріплювального характеру вздовж річок громади.

Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року Враховано збереження та відтворення родючості ґрунтів та захисту територій громади, що піддаються ризику внаслідок повеней.

План заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року. У Стратегії передбачено збереження та відтворення родючості ґрунтів та захисту територій громади від негативного впливу повеней.

Рішення Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням. ДПП включає інвентаризацію водних об'єктів, запобігаючи їх руйнуванню, передбачає проведення заходів з інвентаризації природоохоронних територій та робіт з руслорегулювання та берегоукріплення на річках громади. У моніторинг введено такі індикатори: «площі орних земель, площі сіножатей та пасовищ, площа лісів та лісистість, площа ПЗФ, площа екомережі тощо. Враховуючи Добровільне національне завдання щодо досягнення нейтрального

рівня деградації земель за напрямом. «Підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) у ґрунтах» у рамках моніторингу реалізації Стратегії передбачається контроль вмісту гумусу в ґрунтах громади» [16].

Державна стратегія управління лісами України до 2035 року та операційний план її реалізації у 2022 - 2024 роках [4] . У її рамках передбачено розвиток «зеленого» туризму, акції з озеленення у співпраці з лісництвами, інвентаризацію та утримання об'єктів природно-заповідного фонду на території громади.

Комплексна програма з охорони навколишнього природного середовища «Екологія» у Чернівецькій області на 2022 – 2026 роки [18]. Стратегією охоплено напрями, такі як «Адаптація до змін клімату» «Охорона і раціональне використання водних ресурсів», «Раціональне використання і зберігання відходів виробництва і побутових відходів», «Охорона і раціональне використання земель».

3.3.Можливі ризики у разі відмови від реалізації Стратегії

Серед ключових положень СЕО акцентуємо увагу на можливих ризиках, які можуть виникнути у випадку відмови від реалізації Стратегії у Герцаївській територіальній громади. Попередньо цьому передувала низка етапів, зокрема були зібрані та представлені загальні відомості про громаду.

Далі здійснювався опис поточного стану основних компонентів довкілля та їх прогностні зміни, якщо Стратегію не буде затверджено. Такими компонентами є: 1) кліматичні умови; 2) атмосферне повітря; 3) водне середовище; 4) ґрунти, земельні ресурси; 5) геологічне середовище; 6) поводження з відходами; 7) здоров'я людей та довкілля; 8) рослинний світ; 9) культурна спадщина; 10) умов життєдіяльності населення та його здоров'я.

Ключові положення даної оцінки представлені нами в таблиці 3.3.1

Таблиця 3.3.1

Прогнозовані зміни та можливі ризики у випадку незатвердження
Стратегії

Компонент	Оцінка
Клімат	Відмова від реалізації Стратегії загалом не впливатиме на загальну тенденцію зміни клімату. Але, в Стратегії передбачені заходи щодо зменшення викидів парникових газів (такі як облаштування сонячних панелей і утеплення будівель навчальних та медичних закладів), передбачено озеленення територій і створення зелених розсадників, збереження площ ПЗФ об'єктів та ін.
Атмосферне повітря	Якщо Стратегія не буде реалізована, то слід очікувати певного погіршення стану атмосферного повітря, що відбуватиметься внаслідок подальшого негативного впливу основного забруднювача атмосферного повітря – автотранспорту (насамперед чергу через невирішеність питання розвитку і покращення стану мережі автомобільних доріг).
Водні об'єкти	Відмова від реалізації Стратегії залишить невирішеними низку питань, зокрема: 1) реконструкція водогону в м. Герца; 2) забезпечення централізованого водопостачання в с. Могилівка та Молниця; 3) облаштування локальних очисних споруд стічних вод і проведення інвентаризації водних об'єктів громади; 4) протиповеневий захист берегів р. Прут берегоукріплювальних заходів на малих річках громади тощо.
Ґрунти, земельні ресурси	Якщо Стратегія не буде реалізована у частині використання й захисту ґрунтів від забруднення, природних і техногенних процесів, то залишаться невирішеними питання відтворення (або стабілізації) якості ґрунтів на порушених сільськогосподарських територіях, буде продовжуватися подальша деградація порушених земель громади. В подальшому, залишатиметься високий рівень розораності земель. Також невирішеними залишаться питання інвентаризації земель громади.
Геологічне середовище	Відмова від реалізації Стратегії не матиме вплив на стан використання корисних копалин громади
Поводження з відходами	Якщо Стратегія розвитку громади не буде впроваджена, то слід очікувати продовження виникнення протиріч у діях влади, бізнесу, громадських ініціатив по впровадженні різних заходів, які спрямовані на зменшення впливу відходів на довкілля. Як наслідок, ситуація зі сміттям у громаді суттєво не зміниться, а лише продукуватиме нові конфлікти та проблеми. Очевидно, що без впровадження Стратегії залишиться існуюча модель поведінки з відходами - всі відходи без сортування захоронюються на звалищах, тому їх площі зростатимуть. Також залишаться не вирішеними питання роздільного збору відходів і їх сортування.
Фізичні фактори впливу на здоров'я людей та довкілля	Прогнозні зміни по даному компоненту, якщо Стратегію не буде затверджено, не очікуються. Реалізація одного із напрямів діяльності Стратегії окреслює зменшення шумового забруднення шляхом ремонту доріг
Рослинний, тваринний світ	Відмова від Стратегії може вплинути на вилучення суміжних мало змінених і природних територій задля неконтрольованого будівництва, що призведе руйнування рослинного покриву на цих територіях, можливе

	відведення земель лісового фонду під сміттєзвалища, окрім того, збільшення шумового забруднення на неякісних автодорогах з одночасним зростання територій сміттєзвалищ неминуче збільшуватиме зону впливу на тварин. З відмовою від реалізації Стратегії на найближчу перспективу може бути втраченою ціль інвентаризації об'єктів ПЗФ, які знаходяться в межах громади, знехтувана можливість запланованих озеленень територій громади, тощо.
Культурна спадщина	Відмова від Стратегії не спричинить змін у поточному стані культурної спадщини громади, але призведе до ігнорування стратегічної цілі, що включає в себе оновлення та інвентаризацію пам'яток культури, архітектури і історії Герцаївської громади, а також актуалізацію охоронних договорів на об'єкти культурної спадщини. В контексті розвитку громади Стратегією передбачені різноманітні будівельні заходи. Якщо під час земельних робіт виявлено археологічний об'єкт культурного характеру, виконавець робіт зобов'язаний негайно призупинити їх та протягом одного дня повідомити відповідний відділ охорони пам'яток культури та археології, відповідно до статті 36 Закону України «Про охорону культурної спадщини».
Умови життєдіяльності населення та його здоров'я	у разі відмови від реалізації Стратегії ймовірне погіршення екологічної та санітарно-епідеміологічної ситуації Герцаївської ТГ, зниження ймовірності поліпшення стану водопостачання ряду населених пунктів, а це підвищить ризик захворюваності населення, також не реалізованими залишаться заходи щодо розвитку медичних закладів громади.

3.4. Ймовірні наслідки для довкілля від реалізації Стратегії

Однією із найскладніших процедур стратегічної екологічної оцінки є визначення ймовірних наслідків від реалізації Стратегії. Саме вона передбачає розкриття таких аспектів, як: 1) наявність впливу; 2) інтенсивність впливу; 3) виду впливу (прямий/непрямий); 4) тривалість (коротко-, середньо- та довгостроковий); 5) зони поширення впливу (місцевий/регіональний); 6) можливі взаємодії між впливами і пов'язаних з ними кумуляційних, синергетичних та транскордонних ефектів. На цьому етапі передбачається створення таблиці (таблиця 3.4.1 (фрагмент) у якій наводяться узагальнені результати процедури оцінки за цілями СЕО із позначеннями представленими в *додатку В.4.*

Таблиця 3.4.1

Напрямки діяльності	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Водне середовище	Флора і фауна	ПЗФ	Ландшафт	Зони рекреації та культурна спадщина	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
Стратегічна ціль 1 Покращення просторового упорядкування, управління нерухомістю, охорони навколишнього середовища та природи, а також водного господарства													
1. Забезпечення ефективного використання ресурсів територій та забезпечення просторового розвитку Герцаївської територіальної громади	0	0	+DI / MT/ LO	0	0	+DI / MT/ LO	+IN/ MT/ LO	0	+IN / MT/ LO	0	0	0	0
2. Підвищення рівня екологічної безпеки в громаді	-DI / O/ LO (стадія будівництва) +DI / MT/ LO (стадія експлуатації)	+DI / MT/ LO	+DI / MT/ LO	-DI / O/ LO (стадія будівництва) +DI / MT/ LO (стадія експлуатації)	0	0	0	0	+DI / MT/ LO	+DI / MT/ LO	0	+DI / MT/ LO	+DI / MT/ LO

На основі оцінок, представлених у таблиці можна зробити висновки щодо ймовірних наслідків для довкілля та людей від реалізації Стратегії у громаді.

Щодо кумулятивних впливів (незначні впливи, але які сукупно матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив), то ймовірність того, що реалізація Стратегії призведе до їх появи, є незначною.

Щодо синергічних впливів, то Стратегія розвитку Герцаївської громади не вміщає заходів, які б могли стимулювати наявність синергетичного впливу.

Відповідно до контрольного переліку, наведено у таблиці 3.4.2 визначалися ймовірні наслідки для довкілля від реалізації ДДП.

Таблиця 3.4.2

Оцінка ймовірного впливу Стратегії розвитку Герцаївської територіальної громади до 2029 року на довкілля відповідно до контрольного переліку

Чи може реалізація ДДП спричинити:		Негативний вплив			Пом'якшен- ня існуючої ситуації
		Так	Ймовірно	Ні	
Повітря					
1	Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?			●	+

2	Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?		●		+
3	Погіршення якості атмосферного повітря?			●	
4	Появу джерел неприємних запахів?			●	
5	Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			●	
Водні ресурси					
6	Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?			●	+
7	Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?			●	
8	Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?			●	
9	Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			●	
10	Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?			●	
11	Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?			●	
12	Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкта?			●	
13	Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			●	
14	Зміна напряму або швидкості потоків підземних вод?				
15	Зміна обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидання або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?			●	
16	Забруднення підземних водоносних горизонтів?			●	
Відходи					
17	Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів?			●	+
18	Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу?			●	
19	Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки?			●	
20	Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами?			●	
21	Утворення або накопичення радіоактивних відходів?			●	
Земельні ресурси					

22	Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?			●	+
23	Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			●	
25	Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			●	
25	Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?			●	
26	Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?			●	
27	Виникнення конфліктів між ухваленнями цілями ДДП та цілями місцевих громад?			●	
Біорізноманіття					
28	Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			●	
29	Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			●	
30	Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому?			●	
24	Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			●	
31	Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?			●	
Рекреаційні зони та культурна спадщина					
32	Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?			●	+
33	Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?			●	
34	Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)?			●	+
Населення та інфраструктура					
35	Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?			●	
36	Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?			●	
37	Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?			●	+
38	Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?			●	

39	Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні споруди?			●	+
40	Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			●	
41	Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			●	
Екологічне управління та моніторинг					
42	Погіршення екологічного моніторингу?			●	
43	Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			●	
44	Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			●	
Інше					
45	Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?			●	
46	Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			●	
47	Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?			●	
48	Суттєве порушення якості природного середовища?			●	
49	Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?			●	
50	Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?			●	

Представлені результати вказують на те, що реалізація окреслених Стратегією завдань спрямована на покращення екологічної ситуації в громаді та матиме позитивний середньо тривалий вплив на довкілля та здоров'я населення. Цьому сприятиме:

- 1) ремонт автомобільних доріг;
- 2) реконструкція та ремонт діючого водогону в м. Герца;
- 3) проведення руслорегулювальних робіт на річці Прут та укріплення берегів малих річок;
- 4) встановлення сучасних локальних очисних споруд типу «BIOTAL» у ЗЗСО та охорони здоров'я громади;

5) забезпечення централізованого водопостачання в с. Молниця та Могилівка;

6) роздільний збір і сортування ТПВ в населених пунктах громади.

Зауважимо, що реконструкція, будівництво або ремонт об'єктів соціальної інфраструктури та розбудова транспортно-дорожньої інфраструктури, можуть супроводжуватимуться ймовірним негативним впливом на компоненти довкілля - атмосферне повітря, клімат, водні та земельні ресурси, а також сприяти збільшенню обсягів відходів. Але, ці впливи помірні і матимуть тимчасовий характер.

Реалізація заходів щодо довгострокових впливів на довкілля ДДП не передбачено.

3.5. Можливості використання ГІС для автоматизації та стандартизації СЕО

В процесі виконання дослідження, простежувалась тенденція щодо необхідності автоматизації та стандартизації СЕО. Одним із кроків на шляху вирішення цієї проблеми є їх створення на базі геоінформаційних технологій (ГІС), які враховували б особливості природи та екологічний стан.

Геоінформаційна система (ГІС) — це цифрова система, що складається з апаратних засобів, програмного забезпечення, даних і застосунків для збору, управління, аналізу, обробки, моделювання та візуалізації просторової інформації. Вона використовується для комплексного аналізу різноманітних геопросторових даних, включаючи космічні знімки. ГІС дозволяє організувати просторові дані так, щоб у повній мірі враховувати вплив проектних рішень на майбутній стан території планування.

Існує багато різних ГІС-платформ. Серед найрізноманітніших геоінформаційних програм, в Україні найпопулярнішими платними варіантами є ArcGIS Desktop⁶⁵ та MapInfo Pro⁶⁶, разом із онлайн-платформою ArcGIS Online. Серед безкоштовних програм фаворитами є QGIS⁶⁷, SAGA GIS⁶⁸, та GRASS GIS⁶⁹, які визнані доволі потужним. Як пропрієтарні, так і відкриті програми

мають широкий функціонал для обробки геоданих. Кожна програма постійно оновлюється, існують різні версії, проте можливості старіших версій зазвичай входять в новіші оновлення. Файли можна переносити між платформами, що дозволяє використовувати різні програми для картографування. Однак, доцільніше обирати одну програму, враховуючи кадрові та фінансові можливості.

Нами визначено на яких етапах СЕО і коли є доречною автоматизація і стандартизація цього процесу.

По-перше на етапі організації даних. Вихідні дані про стан території громади в різних відомствах та установах зберігається у форматі окремих текстових та табличних файлів, чи взагалі (переважно) на паперових носіях. Ці дані розташовані у різних установах, які належать до різних сфер управління, що ускладнює швидкий просторовий аналіз у ГІС. Зібрані вихідні дані є лише початковим етапом у процесі автоматизації аналізу у ГІС. Для оптимальної роботи ГІС необхідно аналізувати та структурувати вихідні дані, визначати їх ієрархію та взаємозв'язки між різними наборами даних. Результати цього аналізу стають основою для створення бази геоданих. Геодані – це оптимізовані для зберігання та обробки просторових об'єктів бази даних, що представлені у вигляді точок, ліній, полігонів та інших абстракцій. Ці бази мають розширені можливості, що дозволяють зберігати інформацію про об'єкт у просторі включаючи описові дані, атрибути та геометричні параметри. Основне завдання бази геоданих полягає у надійному збереженні великих обсягів інформації та забезпеченні доступу до неї користувачам чи програмам. Робочий процес організації даних у цій базі є тривалим, проте ключовим для подальшого геоінформаційного аналізу. Усі вихідні дані про територію громади повинні бути перетворені у формат, зрозумілий комп'ютерам, для обробки в ГІС.

Для цього потрібно виконати наступні завдання:

- перетворення зібраної інформації у цифровий формат (сканування паперових даних, координатна прив'язка аналогових карт, конвертування просторових об'єктів у векторний формат);
- наповнення бази геоданих (введення інформації відповідно до попередньо розробленої структури, коригування її).

Узагальнена схема процесу збирання, обробки та наповнення вихідними даними бази геоданих наведена на рисунку 3.5.1. Результат обробки вихідних даних щодо складових середовища представлено у вигляді класів просторових даних чи растрових наборів, які включають інформацію про просторову структуру явищ та атрибутивні описи. Векторне представлення інформації з компонентами, разом з атрибутами, дозволяє подальший комплексний аналіз за допомогою відповідних інструментів геообробки.

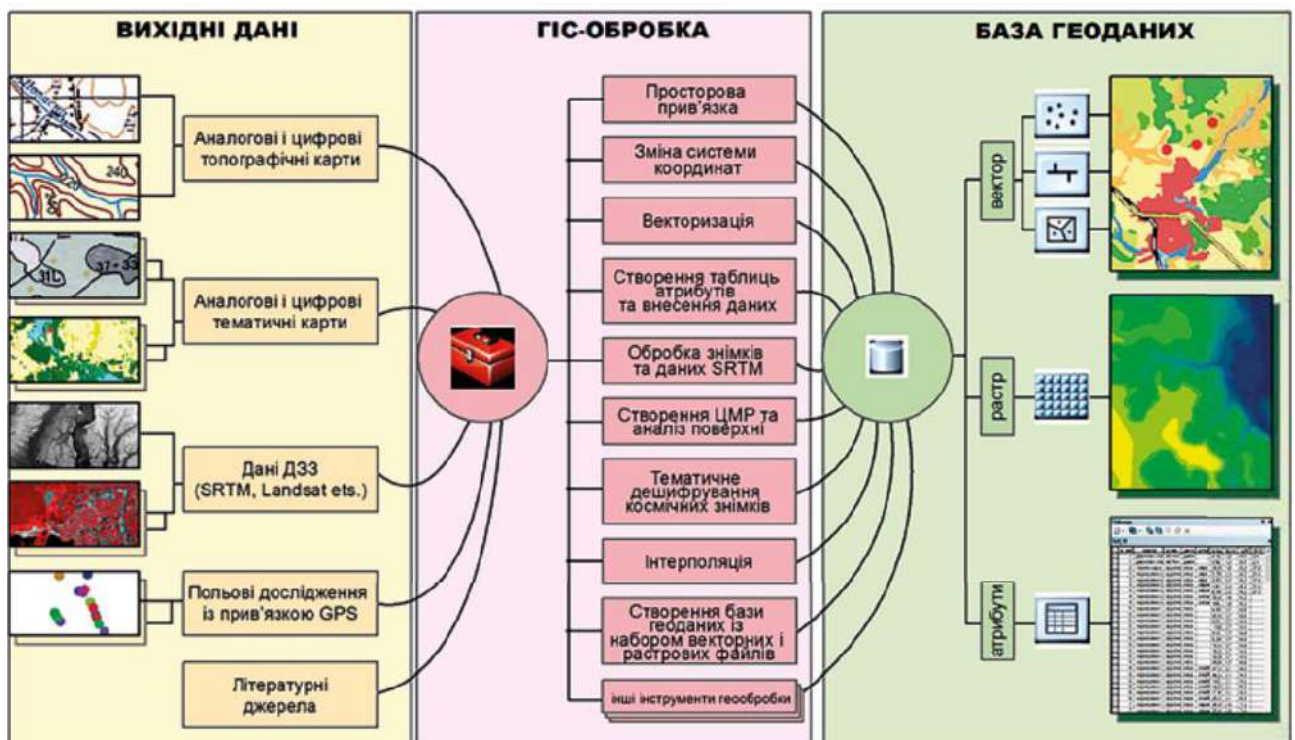

Рис. 3.5.1 - Послідовність, робочі процеси та основні інструменти геообробки для опрацювання вихідних матеріалів та створення бази геоданих для аналізу компонентів довкілля [34]

На рисунку 3.5.1. показана організація даних при обробці вихідної інформації про ґрунтовий покрив для створення тематичних карт та проведення аналізу.

Центральним елементом є клас просторових об'єктів у базі геоданих (або шейп-файл), що містить дані про просторову структуру ґрунтового покриття регіону та його властивості. Кожен із сегментів ґрунту (та інших компонентів) створено як окремий об'єкт і має ряд показників. Організація даних у таблиці атрибутів дозволяє створювати тематичні карти на основі одного чи кількох показників за категоріями (наприклад, види ґрунтів), класифікацією за вмістом гумусу чи рівнем рН, або порівнювати показники у формі діаграм.

Запити до бази геоданих дозволяють знаходити об'єкти за визначеними критеріями, робити вибірки за одним чи кількома критеріями.

Використання векторного формату для подання інформації про компоненти дозволяє проводити подальший аналіз території, враховуючи властивості та характеристики різних компонентів.

По-друге, це може бути ГІС-аналіз проектних рішень. Якщо Звіт із Стратегічної екологічної оцінки буде розроблено з використанням геоінформаційних технологій та вихідних даних у ГІС, це дозволить швидко та ефективно перевірити проектні рішення на відповідність екологічним стандартам та оцінити їх вплив на навколишнє середовище.

Створення розділу «Ландшафтне планування» у Комплексних планах розвитку громад представляє новаторський інструмент для оцінки та узагальнення інформації про природні умови та екологічний стан території планування. Інтегроване подання даних у ГІС в рамках Ландшафтного плану дозволяє систематично оцінити можливі впливи планувальних рішень на оточуюче середовище. Основними внесками ландшафтного планування під час стратегічної екологічної оцінки з використанням геоінформаційних технологій є:

1. Аналіз та оцінка стану навколишнього середовища на етапі визначення обсягу CEO та при описі існуючого стану (розділи 2.4. та 2.5.).

2. Оцінка проектних рішень в межах CEO, яка включає оцінку потенційних конфліктів між бажаним станом довкілля та планованими змінами використання території (розділ 3 та розділ 6 CEO).

3. Аналіз альтернативних проектних рішень (розділ 8 CEO).

По-третє можливе застосування ГІС-технологій для попереднього аналізу під час визначення обсягу CEO.

Застосування методів геоінформаційних технологій є ефективним на етапі визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки, що дозволяє початково оцінити територію для визначення необхідної інформації щодо планування ландшафтів та переліку оцінювальних робіт. Це важлива стадія для уточнення складу та обсягу необхідної інформації для подальшого цільового оцінювання ландшафтів.

На цьому етапі використання ГІС базується на загальному просторовому аналізі території для визначення природних особливостей, соціально-економічних та геоекологічних проблем. Головне завдання ГІС полягає у пошуку, зборі та попередньому аналізі просторових даних. Використання вже наявних карт, що підходять для попереднього аналізу території, є оптимальним методом. Головним джерелом інформації стають відкриті або платні онлайн-ресурси, такі як Living Atlas of the World (ESRI)⁷⁵, Геологічна служба США (USGS)⁷⁶, Copernicus Global Land Service⁷⁷, ISRIC-WISE⁷⁸ і інші. Ці дані, хоча мають загальний характер, достатні за своїми обсягами для попередньої оцінки територій громад. Для агрегації та попереднього аналізу таких геоданих можна використовувати як традиційні настільні програми ГІС, так і нові хмарні сервіси, наприклад, ArcGIS Online, який дозволяє шукати та порівнювати значну кількість готових карт.

Четверте - оцінювання стану навколишнього середовища в ГІС для характеристики існуючого стану.

Мета аналізу та оцінки у ландшафтному плануванні полягає в розгляді просторових відмінностей у значущості ландшафтних функцій для виявлення найбільш вразливих територій, які особливо чутливі до негативного впливу господарської діяльності людини. Основою цього аналізу слугує база вихідних геоданих про природні умови. Оцінки ландшафтів стають основою для виявлення ризиків та загроз, пов'язаних із неможливістю задоволення потреб людини природним середовищем, що може призвести до деградації ландшафтів або конфліктів між різними користувачами природних ресурсів.

Для оцінки та аналізу ландшафтів використовується широкий спектр методів, що детально розглянуті та описані у науковій літературі з ландшафтної екології. У програмному забезпеченні знаходиться значний вибір інструментів для геообробки, спрямованих на аналіз ландшафтів у системі ГІС:

- Використання інструментів геообробки, модулів та додатків, доступних у програмах як ArcGIS, QGIS, SAGA GIS та інші.
- Розширення ModelBuilder в ArcGIS або QGIS processing framework дозволяють створювати, редагувати та керувати моделями. Моделі представляють собою робочі процеси, що з'єднують послідовно інструменти геообробки, переадресовуючи вихідні дані одного інструменту на вхід іншому. Це візуальна мова програмування для створення робочих потоків.
- Додатки, створені сторонніми розробниками, можуть бути інтегровані у середовище програм ГІС. Наприклад, vLATE або Subdivision Analysis - це інструменти для розрахунку площі, периметру, форми, сусідства, фрагментованості та інших параметрів ландшафтів, які ґрунтуються на аналізі векторних даних.

П'ятий напрямок - ГІС-Аналіз проектних рішень у рамках СЕО

Формування Комплексного плану і, в тому числі, розділу «Ландшафтне планування» (дані про довкілля та його складові), в середовищі ГІС дає можливість проаналізувати рішення при плануванні в контексті особливостей природних умов у режимі автоматизації та оперативно отримувати візуалізацію

результатів оцінки. Ключова умова – наявність заповнених атрибутів про планувальні рішення та про характеристики компонентів навколишнього середовища для всіх просторових об'єктів.

Доступна операція в ГІС – накладання просторових об'єктів планувальних проектних рішень, з метою визначення несумісності або наслідків впливу, що необхідно оцінити в рамках стратегічної екологічної оцінки, та набору класів просторових об'єктів із характеристикою навколишнього середовища.

Шостий напрямок - аналіз альтернативних проектних рішень

Геоінформаційний аналіз комплексних даних про елементи навколишнього середовища не лише дозволяє проводити аналіз та прогнозувати можливі наслідки впливу на природу, але й сприяє формуванню та обґрунтуванню вибору альтернативних рішень.

Визначення оптимального варіанту базується на зіставленні мінімальних втрат для цінних елементів ландшафту (відносно зон втрат) і впливу на мешканців.

Аналіз альтернативних рішень у геоінформаційному контексті полягає в їх взаємодії з класами просторових об'єктів, що містять атрибутивні показники про цінність територій за різними критеріями. Оціночні висновки з цих аспектів формуються під час оцінки території планування і фіксуються у відповідних таблицях. Результати застосування геоінструменту «Перетин» для кожної альтернативи зберігаються в окремому файлі, де розраховуються площі фрагментів за різними оціночними класами та кількість населення, що потрапляє в зону впливу. Отримані дані порівнюються для визначення найбільш прийняттого варіанту, який мінімально впливає на цінні компоненти довкілля або завдає їм меншу шкоду.

Висновки до 3 розділу

Основною метою стратегічної екологічної оцінки (СЕО) є зменшення або унеможливлення негативних наслідків та підвищення позитивних результатів виконання майбутнього ДДП для навколишнього середовища та здоров'я місцевого населення. Цей процес дозволяє виявити та, за необхідності, коригувати пріоритети громади на тривалий період.

Отже, на рівні громади стратегічна екологічна оцінка дає можливість визначити потенційний вплив на територію та мешканців громади намірів та розрахунків, викладених у ДДП. Також вона дозволяє порівняти результати виконання плану з вже існуючими впливами та тими, які очікуються від реалізації інших програм і планів на конкретній території.

Як документ ДПП Стратегія розвитку Герцаївської територіальної громади на період до 2029 р пройшла процедуру СЕО в процесі якої було з'ясовано, що:

- стратегічні цілі Стратегії узгоджуються з іншими документами державного планування;
- відмова від реалізації Стратегії загалом не впливатиме на такі компоненти, як клімат, геологічне середовище, загальну тенденцію зміни клімату, фізичні фактори впливу на здоров'я людей та довкілля. По всіх інших позиціях – атмосферне повітря, водні об'єкти, ґрунти, земельні ресурси, поводження з відходами, рослинний і тваринний світ, культурна спадщина, умови життєдіяльності населення та його здоров'я у разі відмови від реалізації ймовірно погіршення екологічної та санітарно-епідеміологічної ситуації в громаді.
- реалізація окреслених Стратегією завдань спрямована на покращення екологічної ситуації в громаді та матиме позитивний середньо тривалий вплив на довкілля та здоров'я населення. Цьому сприятиме: а) ремонт автомобільних доріг; б) реконструкція та ремонт діючого водогону в м. Герца; в) проведення руслорегулювальних робіт на річці Прут та укріплення берегів малих річок; г) встановлення сучасних локальних

очисних споруд типу «BIOTAL» у ЗЗСО та охорони здоров'я громади;
 д)забезпечення централізованого водопостачання в с. Молниця та Могилівка; ж) роздільний збір і сортування ТПВ в населених пунктах громади.

В процесі виконання дослідження було з'ясовано, що за рівнем доступності вихідними даними Україна відстає від країн ЄС, що часто веде до розробки планів, переважно на основі різноманітних екстраполяцій та експертних висновків. Також, існують недоліки у відношенні оцінювання стану навколишнього середовища в цілому та його окремих компонентів. Методики, що існують у цій сфері, не завжди адаптовані для обґрунтування планувальних рішень або невідомі широкому загалу розробників містобудівної документації. Крім того, процеси діджиталізації управлінської діяльності та життєдіяльності суспільства значно підвищили актуальність технологічної складової планувального процесу. Чітко окреслюється тенденція щодо необхідності автоматизації та стандартизації СЕО. Одним із кроків на шляху вирішення цієї проблеми є їх створення на базі геоінформаційних технологій (ГІС), які враховували б особливості природи та екологічний стан. Тому, вважаємо за доречне використання ГІС-технологій на таких етапах, як організація даних, попереднього аналізу під час визначення обсягу СЕО, оцінювання стану навколишнього середовища, аналізі проектних рішень, аналізі альтернативних проектних рішень.

ВИСНОВКИ

1. У реаліях сьогодення, невідемним інструментом збалансованого розвитку є проведення СЕО під якою розуміємо: «процедуру визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків». Реалізація СЕО побудовано на принципах превентивності, незалежності, інтегрованого підходу, участі заінтересованих сторін.

На основі опрацювання інформаційних та літературних пропонується виділити три основні етапи розвитку та запровадження СЕО – становлення (1970-1989 рр), офіційного оформлення (1990-2000 рр), етап розповсюдження (2001 р. і дотепер).

2. Суб'єкти СЕО та їх функції на місцевому рівні визначаються відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку». Основними суб'єктами СЕО є: замовник (орган місцевої влади, або самоврядування відповідальний за розробку стратегій, планів), який виконує низку функцій найважливішими серед яких є забезпечення здійснення СЕО проекту стратегії, програми чи плану розвитку громади, забезпечує своєчасні та ефективні можливості для участі громадськості в СЕО, здійснює у межах компетенції моніторинг наслідків виконання проекту стратегії та ін; виконавець (фізична або юридична особа, яка може залучатися замовником до виконання СЕО чи окремих її етапів; Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України; Міністерство охорони здоров'я; підрозділи з питань охорони навколишнього природного середовища та з питань охорони здоров'я обласного рівня; місцеві органи; громадськість.

3. Правильно реалізований процес СЕО має низку переваг для громад, найважливішими серед яких є: 1) забезпечення високого рівня захисту довкілля;

2) поліпшення якості розробки стратегічних планувальних документів; 3) підвищення ефективності прийняття рішень; 4) сприяння виявленню нових можливостей розвитку громади; 5) попередження помилок, виправлення яких потребуватиме знаних витрат; 6) поліпшення системи управління; 7) сприяння транскордонній співпраці.

4. В процесі дослідження було з'ясовано, що незважаючи на незначний період функціонування у Герцаївській територіальній громаді спостерігається значний потенціал для її розвитку, основною складовою якого є місто Герца як основний центр зростання. У період перших років будівництва місцевого самоврядування головним чином акцентувалася увага на поліпшенні умов життя місцевого населення та виконанні завдань, покладених законом на органи самоврядування. Наразі відзначаються значні потреби в інвестиціях, включаючи дорожню інфраструктуру, заходи з охорони довкілля, освітню та медичну інфраструктуру.

У громаді є достатньо великий інвестиційний потенціал, але через недостатню привабливість для інвесторів він поки що не реалізований.

Одним із шляхів розв'язку низки проблем, які є громаді стало прийняття Стратегії розвитку Герцаївської територіальної громади на період до 2029 року, якою був окреслений ключовий потенціал розвитку, що охопив економічну сферу, соціальну сферу та технічну інфраструктуру.

Відповідно Стратегією були окреслені 14 стратегічних цілей розвитку громади і у відповідності до них було розроблено низку операційних цілей.

5. Основною метою стратегічної екологічної оцінки (СЕО) є зменшення або унеможливлення негативних наслідків та підвищення позитивних результатів виконання майбутнього ДДП для навколишнього середовища та здоров'я місцевого населення. Цей процес дозволяє виявити та, за необхідності, коригувати пріоритети громади на тривалий період.

Отже, на рівні громади стратегічна екологічна оцінка дає можливість визначити потенційний вплив на територію та мешканців громади намірів та

розрахунків, викладених у ДДП. Також вона дозволяє порівняти результати виконання плану з вже існуючими впливами та тими, які очікуються від реалізації інших програм і планів на конкретній території.

Як документ ДПП Стратегія розвитку Герцаївської територіальної громади на період до 2029 р пройшла процедуру СЕО в процесі якої було з'ясовано, що:

- стратегічні цілі Стратегії узгоджуються з іншими документами державного планування;
- відмова від реалізації Стратегії загалом не впливатиме на такі компоненти, як клімат, геологічне середвище, загальну тенденцію зміни клімату, фізичні фактори впливу на здоров'я людей та довкілля. по всіх інших позиціях – атмосферне повітря, водні об'єкти, ґрунти, земельні ресурси, поводження з відходами, рослинний і тваринний світ, культурна спадщина, умови життєдіяльності населення та його здоров'я у разі відмови від реалізації ймовірне погіршення екологічної та санітарно-епідеміологічної ситуації в громаді.
- реалізація окреслених Стратегією завдань спрямована на покращення екологічної ситуації в громаді та матиме позитивний середньо тривалий вплив на довкілля та здоров'я населення. Цьому сприятиме: а) ремонт автомобільних доріг; б) реконструкція та ремонт діючого водогону в м. Герца; в) проведення руслорегулювальних робіт на річці Прут та укріплення берегів малих річок; г) встановлення сучасних локальних очисних споруд типу «BIOTAL» у ЗЗСО та охорони здоров'я громади; д) забезпечення централізованого водопостачання в с. Молниця та Могилівка; ж) роздільний збір і сортування ТПВ в населених пунктах громади

6.В процесі виконання дослідження було з'ясовано, що за рівнем доступності вихідними даними Україна відстає від країн ЄС, що часто веде до розробки планів, переважно на основі різноманітних екстраполяцій та експертних висновків. Також, існують недоліки у відношенні оцінювання стану

навколишнього середовища в цілому та його окремих компонентів. Методики, що існують у цій сфері, не завжди адаптовані для обґрунтування планувальних рішень або невідомі широкому загалу розробників містобудівної документації. Крім того, процеси діджиталізації управлінської діяльності та життєдіяльності суспільства значно підвищили актуальність технологічної складової планувального процесу. Чітко окреслюється тенденція щодо необхідності автоматизації та стандартизації СЕО. Одним із кроків на шляху вирішення цієї проблеми є їх створення на базі геоінформаційних технологій (ГІС), які враховували б особливості природи та екологічний стан. Тому, вважаємо за доречне використання ГІС-технологій на таких етапах, як організація даних, попереднього аналізу під час визначення обсягу СЕО, оцінювання стану навколишнього середовища, аналізі проектних рішень, аналізі альтернативних проектних рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васильченко Г.В. Паспорт громади як аналітична інформація для управління розвитком території. *Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу Тернопільського національного економічного університету*. Вип 6.. 2010. С.392 - 396.
2. Васильченко Г.В. Теоретичні аспекти ефективних стратегій місцевого розвитку. *Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ*. Вип. III: Економічні науки. Чернівці: Книги-XXI. 2009 . С. 138-152.
3. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021- 2027 роки та план заходів з її реалізації URL : <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/regionalna-politika/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/derzhavna-strategiya-regionalnogo-rozvitku-na-2021-2027-roki-ta-plan-zahodiv-z-yiyi-realizaciyi>
4. Державна стратегія управління лісами України до 2035 року та операційний план її реалізації у 2022 - 2024 роках. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-2021-%D1%80#Text>
5. Директива 2001/42/ЄС Європейського парламенту та Ради від 27 червня 2001 року про оцінку впливу на стан навколишнього природного середовища окремих проектів та програм. URL : www.minjust.gov.ua/file/33314
6. Закон України «Про внесення змін до певних законів України, що стосуються порядку проведення стратегічної екологічної оцінки». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2717-20#Text>
7. Закон України «Про державні цільові програми». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15#Text>
8. Закон України «Про курорти». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14#Text>

9. Закон України «Про місцеві Ради і місцеве самоврядування» від 14.07.2015р. №595-VIII . URL : <http://rada.gov.ua/>
- 10.Закон України «Про основні засади (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>
- 11.Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
- 12.Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017р. №2059-VIII. URL : <http://rada.gov.ua/>
- 13.Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>
- 14.Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011р. №3038-YI. URL : <http://rada.gov.ua/> 4.
- 15.Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>
- 16.Звіт про стратегічну екологічну оцінку Стратегії розвитку Герцаївської ТГ до 2029 року. URL: <https://gercaivska-gromada.gov.ua/news/1690546600/>
- 17.Земельний Кодекс України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
- 18.Комплексна програма з охорони навколишнього природного середовища «Екологія» у Чернівецькій області на 2022 – 2026 роки URL : https://oblrada.cv.ua/document/regional_program/
- 19.Марушевський Г., Потапенко В. Методичні рекомендації для проведення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування . URL : http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/MP-CEO_web.pdf
- 20.Марушевський Г.Б. Нотатки щодо Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» та його практичного застосування. URL : <https://svit.kpi.ua/>

21. Марушевський Г.Б. Стратегічна екологічна оцінка: навчальний посібник. Київ: К.І.С., 2014. 88 с. URL : https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2015/Marushevskiy_2014_88.pdf
22. Наказ міністерства екології та природних ресурсів України від 10 серпня 2018 року N 296 Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/FN045244>
23. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 10 серпня 2018 року № 296 «Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування»
24. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 18.07.2019 № 260 «Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування».
25. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 29 грудня 2018 року № 465 «Зміни до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування» із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування».
26. Постанова Кабінету міністрів України від 16.12.2020 «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення» URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1272-2020-%D0%BF#Text>
27. Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 р. : Указ Президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>
28. Протокол про Стратегічну екологічну оцінку. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b99#Text

- 29.Рекомендації щодо включення кліматичних питань до документів державного планування Міністерства енергетики та захисту довкілля України» № 26/1.4-3-5650 від 03.03.2020 р.
- 30.Розбудова спроможності до економічно обґрунтованого планування розвитку областей і міст України» (Проект РЕОП). URL : <https://city-adm.lviv.ua/lmr/business/403-upravlinnia/upravlinna-jekonomiki/projekti/1521-reop>
- 31.Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року» URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnogo-planu-dij-z-ohoroni-navkolishnogo-prirodnogo-seredovishcha-na-period-do-2025-roku-i210421-443>
- 32.Сайт Європейської Комісії щодо оцінки впливу на довкілля. URL : <https://ec.europa.eu/environment/eia/eia-legalcontext.htm>
- 33.Стратегії розвитку Герцаївської ТГ до 2029 року. URL: <https://gercaivska-gromada.gov.ua/news/1690546600/>
- 34.Стратегічна екологічна оцінка комплексного плану: Практичний посібник. URL : https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/819/SEO_ready.pdf
- 35.Стратегічна екологічна оцінка: завдання та сфери застосування. URL : https://eco.kiev.ua/poslugy/strateg%D1%96chna_ekolog%D1%96chna_ocz%D1%96nka/
- 36.Стратегія розвитку Чернівецької області 2027. URL : <https://bukoda.gov.ua/documents/strategiya-rovzitku-oblasti>
- 37.Стратегія сталого розвитку України до 2030. URL : <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications>
- 38.Участь громадськості в процесі прийняття документів державного планування з питань, що стосуються довкілля (посібник) / Є. Алексєєва, О. Кравченко, О. Мелень-Забрамна, С. Шутяк. Львів: Видавництво «Компанія

«Манускрипт». 2017. 72 с. URL :
http://epl.org.ua/wpcontent/uploads/2017/10/EPL_Uchast_putannya_dovkilliya.pdf

- 39.Шутяк С. Постатейний коментар до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку». Львів : Видавництво «Компанія «Манускрипт»» 2019. 128 с.
- 40.Шутяк С. Стратегічна екологічна оцінка: можливості для громадськості (посібник). Львів: Видавництво «Компанія “Манускрипт”» .2017. 28 с. URL : http://epl.org.ua/wpcontent/uploads/2018/03/EPL_CEO_posibnuk_Net.pdf

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Додаток А.1

Характеристика основних етапів стратегічної екологічної оцінки
(відповідно до моделі СЕО провінції Альберта (Канада), методології
СЕО концепцій регіонального розвитку (Чехія) та рекомендаціях щодо
застосування Протоколу СЕК ООН про СЕО)

Етап 1. Підготовчий
1.1. Ухвалення рішення про проведення СЕО. Рішення щодо проведення СЕО може бути ухвалено міським головою чи міською радою. 1.2. Утворення Робочої групи із СЕО та забезпечення її постійної взаємодії з усіма розробниками стратегії. Робоча група формується з представників органів влади та органів місцевого самоврядування, експертів з охорони довкілля, науковців, представників громадськості та інших зацікавлених сторін. Робочій групі має бути забезпечений вільний доступ до інформації та можливість надавати коментарі й рекомендації розробникам стратегії. 1.3. Визначення кола органів влади, які братимуть участь у консультаціях. СЕО передбачає проведення консультацій з природоохоронними органами та органами охорони здоров'я, яким має бути надана можливість прокоментувати проект стратегії та звіт про СЕО. 1.4. Визначення кола зацікавлених сторін і необхідного ступеня залучення громадськості до консультацій і участі. Успішна й ефективна участь громадськості є важливою для успіху СЕО. Проект стратегії та звіт про СЕО мають бути своєчасно доведені до відома громадськості. Зацікавленій громадськості повинна бути надана можливість висловити свою думку щодо проекту стратегії, плану або програми, а також щодо звіту про СЕО. В процесі визначення кола зацікавлених сторін слід звернути увагу на соціальні групи, які потенційно можуть постраждати від погіршення стану довкілля, і на тих, для кого збереження довкілля є одним з основних видів діяльності (науковці, представники громадських екологічних організацій, освітяни). 1.5. Інформування громадськості. Вимоги щодо інформування громадськості сформульовано в статті 5 Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень і доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція). Інформування громадськості є важливою складовою на усіх етапах СЕО
Етап 2. Визначення сфери охоплення СЕО
2.1. Визначення ключових екологічних проблем. Огляд екологічних проблем необхідний для того, щоб допомогти зосередити СЕО на тих складових довкілля, які є важливими для громади. Рейтинг цих проблем може бути визначений шляхом експертного опитування членів Робочої групи із СЕО, а також більш широкого соціологічного опитування. 2.2. Визначення просторових і часових меж оцінки. Просторовий масштаб оцінки має охоплювати природні, соціально-економічні та культурні ресурси й

взаємозв'язки між ними, а також практику землекористування, на яку може потенційно вплинути будь-який з розроблених альтернативних сценаріїв.

2.3. Проведення консультацій з природоохоронними органами та органами охорони здоров'я щодо того, яка інформація має бути включена до звіту про СЕО.

2.4. Підготовка та подання замовником до уповноважених органів заяви про визначення обсягу СЕО стратегії.

2.5. Визначення плану дій і графіка проведення СЕО

Етап 3. Оцінка екологічної ситуації на території міста чи регіону

3.1. Збір та аналіз інформації про стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників. Необхідно визначити складові довкілля (як екологічні, так і соціально-культурні), на яких буде зосереджено увагу СЕО. Важливо визначити ключові показники, які характеризують стан складових довкілля (наприклад, показники якості води, показники стану здоров'я населення тощо). Ці показники дадуть можливість особам, які приймають рішення, оцінити зміни у довкіллі, зосередивши увагу на тих параметрах, які реагуватимуть на зміни й створюватимуть зворотний зв'язок, а також на тих параметрах, моніторинг яких буде ефективним. Зібрана інформація дасть можливість оцінити стан довкілля.

3.2. Проведення SWOT-аналізу з точки зору екологічної ситуації. SWOT-аналіз дає можливість виявити сильні й слабкі сторони екологічної ситуації в місті чи регіоні, а також можливості й загрози, які впливатимуть на екологічну ситуацію. Виявлення загроз сприятиме оцінці їхнього впливу на довкілля, а визначення можливостей сприятиме пошуку шляхів зменшення впливу планованої діяльності на довкілля.

3.3. Проведення аналізу трендів стану довкілля. Якісна оцінка екологічних проблем розвитку міста чи регіону в минулому (з наголосом на головні тенденції та очікувані проблеми) є основою для початку розроблення документації із СЕО. В багатьох випадках 50 % і більше загального часу на проведення СЕО витрачається саме на визначення базового рівня стану довкілля. Водночас такий аналіз дозволяє оцінити альтернативи запропонованій стратегії розвитку міста чи регіону, обумовлені об'єктивними тенденціями зміни стану довкілля.

Етап 4. Проведення СЕО (оцінка запропонованих заходів щодо впливу на довкілля та відповідність регіональним екологічним цілям)

4.1. Оцінка ступеня врахування регіональних екологічних цілей в стратегічних і оперативних цілях стратегії. Робоча група із СЕО оцінює ступінь врахування природоохоронних регіональних цілей в рамках запропонованої стратегії розвитку. Для цього використовуються екологічне законодавство, регіональні стратегічні документи та екологічні програми.

4.2. Проведення консультацій із громадськістю щодо екологічних цілей. Результати оцінки ступеня врахування регіональних екологічних цілей слід обговорити з громадськістю для того, щоб зібрати зауваження та пропозиції для врахування їх у документації із СЕО.

4.3. Визначення можливих чинників змін антропогенного та природного характеру. Чинники змін у місті чи регіоні можуть бути антропогенними або природними. До чинників змін відносять також регіональну політику та управлінські дії. Зміни екологічної ситуації в регіоні часто обумовлені синергетичною взаємодією економічних, адміністративних, демографічних і соціально-культурних чинників, а також рівнем розвитку промисловості, сільського господарства, науки й технологій. Чинниками змін можуть бути:

- розширення або скорочення певних галузей економіки (гірничодобувна промисловість, енергетика, сільське господарство, переробна промисловість, лісове господарство тощо);

- зміна моделей міського та сільського розвитку;
- розширення або звуження взаємодії між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, бізнесом і громадськими організаціями;
- зміни чисельності населення в місті чи регіоні;
- зміни у практиці землекористування.

Важливо також виокремити чинники локального рівня та чинники, пов'язані з регіональними, національними й глобальними впливами. Чинники більш високого рівня часто пов'язані з національною політикою та міжнародними угодами, спрямованими, наприклад, на збалансований розвиток, збереження біорізноманіття, протидію зміні клімату.

4.4. Проведення оцінки впливу стратегії на складові довкілля та на стан здоров'я й добробут населення. У випадку, коли у стратегії передбачаються конкретні заходи й проекти, що мають територіальну прив'язку, Робоча група із SEO оцінює вплив пропонованих заходів на складові довкілля (вплив на атмосферне повітря, воду, ґрунти, природні ресурси, флору й фауну), а також на стан здоров'я та добробут населення (небезпека для здоров'я населення, соціально-економічні наслідки, поведінка з відходами, транспорт, розвиток інфраструктури, естетичні характеристики території, використання ландшафтів для рекреаційних цілей тощо). У випадку, коли неможливо чітко визначити територіальну прив'язку конкретних заходів і проектів, оцінка впливів стратегії ґрунтується на експертній оцінці членів Робочої групи із SEO. Для оцінки впливу можуть бути використані контрольні переліки, а також матриці взаємодій, конфліктів і синергізмів. При цьому оцінюються прямі, непрямі, другорядні, сукупні, синергетичні, короткострокові, тимчасові та довготривалі впливи.

Етап 5. Розроблення документації із SEO та передача на ухвалення

5.1. Підготовка звіту про SEO та рекомендацій щодо запобігання, скорочення або пом'якшення потенційних негативних наслідків для довкілля та здоров'я населення, які можуть бути результатом реалізації стратегії. Усі етапи проведення SEO мають знайти своє відображення у звіті про SEO. На основі проведеного аналізу Робоча група із SEO готує рекомендації щодо запобігання, скорочення або пом'якшення потенційних негативних наслідків для довкілля та здоров'я населення, які можуть бути результатом реалізації стратегії. Під час розроблення стратегій розвитку міст і регіонів не часто розглядаються альтернативні стратегії. Частіше використовується більш гнучкий підхід, що передбачає аналіз різноманітних сценаріїв у межах стратегії. Тому на основі запропонованих рекомендацій можна розробити один або кілька альтернативних сценаріїв реалізації стратегії.

5.2. Обговорення документації, збір і врахування пропозицій зацікавлених органів влади та громадськості. Обговорення документації із SEO є суттєвою складовою SEO, оскільки це дозволяє не лише ознайомити громадськість з результатами SEO, а й зібрати пропозиції зацікавлених органів влади та громадськості до стратегії. Зацікавлені органи влади можуть оцінити правильність організації процесу SEO та якість документації із SEO.

5.3. Розроблення остаточного проекту документації із SEO та передача до міської ради для розгляду й ухвалення. Робоча група із SEO забезпечує врахування у звіті про SEO рекомендацій зацікавлених органів влади та громадськості (громадських організацій). Невраховані рекомендації також мають бути відображені в документації із SEO з поясненням причин неврахування. Звіт про SEO передається органам влади для розгляду та ухвалення. Загалом рекомендації SEO мають бути максимально враховані в кінцевому варіанті стратегії. Розробники стратегії мають зазначити, які рекомендації були враховані, а які – ні, і чому.

5.4. Забезпечення доступу громадськості до розробленої документації. Розроблена документація із СЕО має розміщуватися на веб-сайті міської ради поряд із затвердженою стратегією розвитку міста чи регіону.

Етап 6. Моніторинг фактичного впливу впровадження стратегії на довкілля

6.1. Створення системи моніторингу впливу стратегії на довкілля. Документація із СЕО має містити пропозиції щодо організації системи моніторингу впливу впровадження стратегії на довкілля. Ця система має враховувати той факт, що планування розвитку – це поступовий процес, який залежить від розроблення та схвалення стратегії, відбору проектів і програм з її реалізації, моніторингу фактичного впливу та запуску нового циклу планування. СЕО має бути складовою частиною усіх цих етапів планування. У зв'язку з цим хід реалізації стратегії необхідно контролювати з урахуванням показників, які характеризують виконання природоохоронних заходів під час реалізації стратегії, та результатів оцінки впливу на довкілля окремих проектів, які виконуватимуться в рамках стратегії. Результати такого моніторингу необхідно враховувати під час оновлення стратегії або підготовки нових стратегічних документів.

6.2. Утворення робочого органу з моніторингу впливу стратегії на довкілля. Для моніторингу впливу стратегії на довкілля має бути утворений робочий орган. Цей орган може функціонувати у складі робочої групи з моніторингу стратегії. До його складу можуть увійти члени Робочої групи із СЕО, зокрема представники громадськості. Робочий орган з моніторингу впливу стратегії на довкілля має забезпечити доступ громадськості та органів влади до результатів моніторингу.

ДОДАТОК Б

Додаток Б.1

Назва громади	Герцаївська територіальна громада
Назва області	Чернівецька
Площа	19 330,8 га
Сільськогосподарські угіддя	12 950,86 га
Ліси	3172,7 га
Решта	3207,24
Кількість населення	18 330
Кількість місцевостей у громаді	12
Назви населених пунктів	1 місто Герца та 11 сіл – <u>Молниця</u> , <u>Лунка</u> , <u>Великосілля</u> , <u>Могилівка</u> , <u>Тернавка</u> , <u>Дяківці</u> , <u>Куликівка</u> , <u>Петрашівка</u> , <u>Байраки</u> , <u>Підвальне</u> , <u>Хряцка</u>

Адміністративний поділ Герцаївської ОТГ

<i>Назва адміністративного центру</i>	<i>Назва <u>старостинських округів</u></i>	<i>Назва населених пунктів, які увійшли до <u>старостинського округу/ОТГ</u></i>
<u>М.Герца</u>	<u>Байраківський</u>	с. Байраки, с. Підвальне
	<u>Лунківський</u>	с. Лунка, с. Великосілля, с. Могилівка
	<u>Молницький</u>	<u>с Молниця</u>
	<u>Куликівський</u>	<u>с.Куликівка</u>
	<u>Петрашівський</u>	<u>с.Петрашівка</u>
	<u>Тернавський</u>	<u>с.Тернавка, с.Дяківці</u>
	<u>Хряпківський</u>	<u>с.Хряпка</u>

Корисні копалини

	<i>Назва родовища</i>	<i>Запас</i>	<i>Стан розробки</i>
Глина, суглинок	Герцаївський цегельний завод	Відсутня інформація	немає
Пісок, в т.ч. кварцовий	Родовище на території с.Тернавка, с. Хряцька	Відсутня інформація	немає
Гравійно-піщана суміш	р. Прут вздовж територій с. Молниця, с.Лунка	Відсутня інформація	немає
Джерела мінеральної води	Джерело на території с. Хряцька	Відсутня інформація	Розроблено ПКД

Торгівля та послуги

Назва	Кількість	Площа, м кв.
Торгові центри	0	0
Магазини	73	4922
Аптеки	7	183
Кіоски	11	225
Ресторани	9	3600
Бари	5	430
Кафе	5	410
Ринки (торговий ряд)	1/ 72 торг. Точки	3300
Станції техобслуговування автомобілів	7	700
Автомийки	1	10000
АЗС	3	1950
Поштові послуги Торгівля та послуги <i>(назва суб'єкта господарювання)</i>	АТ «УкрПошта» - 8 відділень Нова Пошта – 1 відділення	400 70
Пункти ремонту побутової техніки	1	30
Пункти ремонту взуття	1	30
Пункти ремонту та пошиття одягу	1	50
Салони краси	7	300
Фотосалони	2	45
Весільні салони	0	0
Салони ритуальних послуг	2	100
Сауни, лазні	1	100
Цехи з обробки деревини	5	10000
Цехи з виготовлення продуктів харчування <i>(вказати види)</i>	2	1000
Пекарні	2	200

Підприємства Герцаївської територіальної громади

Назва підприємства		Вид діяльності (основний)
ТОВ «Вуд-Трейд»		лісопильне та стругальне виробництво
ТОВ «Карпатія-Бук»		лісопильне та стругальне виробництво
ТОВ фірма «Граніт»		будівництво житлових і нежитлових будівель
ТОВ «ТН Плюс»		оптова торгівля твердим, рідким, газоподібним паливом і подібними продуктами
ПАТ «Фабрика» Прут»		виробництво іншого верхнього одягу
ПП «Класік-КООП»		роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах з перевагою продовольчого асортименту
ФГ «Золотий Горизонт»		виращування зернових та технічних культур
СТОВ «Колосок-2»		розведення свиней та поросят

Додаток Б.5 - SWOT-аналіз стратегії Герцаївської ОТГ

Економічна сфера	
Сильні сторони	Слабкі сторони

• Громада має у своєму розпорядженні значний сільськогосподарський потенціал; • Наявність сировинних родовищ зокрема піщані, глиняні та гравійні родовища в с. Могилівка, Тернавка, Лунка, Молниця, Хряцька; • джерело йодованої мінеральної води в с. Хряцька з розробленою проектною документацією та інвестиційною пропозицією; • Громада безпосередньо межує з Румунією, що дозволяє планувати експорт продукції й послуг, залучати іноземні інвестиції, а також розбудовувати прикордонну інфраструктуру; • Поєднання місцевої дешевої сировини із кваліфікованою робочою силою дозволяє досягати високого рівня рентабельності підприємницької діяльності; • Громада історично й географічно є транзитною територією (Україна – Румунія), що сприяє розвитку транскордонного співробітництва; • Значна кількість місцевих жителів, які є трудовими мігрантами в країнах ЄС, інвестують кошти в нерухомість та власний невеликий бізнес (переважно об'єкти роздрібної торгівлі та харчування) на території громади. • Наявні вільні приміщення для запуску об'єктів промисловості (приміщення колишньої пекарні в м. Герца, приміщення колишнього цегельного заводу в м. Герца, приміщення заготівельного підприємства «Букурія» м. Герца, виробничі цехи фабрики «Прут», господарські приміщення колишніх сільськогосподарських господарств в с. Петрашівка, Байраки).	• Характерним явищем для Герцаївської громади за останні 10 років стала нелегальна масова трудова міграція в країни Європи; • Відсутність великих бюджетоутворюючих підприємств зі значною кількістю робочих місць. • Нерозвинена зношена дорожня інфраструктура, що зменшує інвестиційну привабливість громади. • Значний відсоток населення громади є непрацездатного віку або з категорії тих, що потребують соціальної підтримки та соціального захисту. • Значний відсоток суб'єктів малого бізнесу, ремесел, сільгоспвиробників працюють в тіні. • Основна частина доходів громади сьогодні іде на утримання мережі соціальних та бюджетних установ. За таких умов відсутні можливості розвитку та інвестування в розбудову місцевої інфраструктури.
---	---

Інфраструктура технічна (комунальна)

Сильні сторони

Слабкі сторони

• Активне впровадження в громаді принципів енергоефективності; • Активний процес встановлення систем вуличного освітлення (27%); • Газифікація м. Герца та с. Молниця; В рамках президентської програми «Велике Будівництво» капітально відремонтовано 4,5 км. дороги до КПП «Дяківці»; • Розбудовується спортивна інфраструктура міста та сіл громади; • Збудовано новий сучасний міст через р. Прут, що з'єднує Герцаївську та Новоселицьку територіальну громади (має в перспективі транскордонне значення для нового зручного транспортного коридору Румунія – Україна – Молдова); • Покриття території громади сучасними телекомунікаційними мережами (інтернет, цифровий сигнал, оператори мобільного зв'язку).	• Переважна кількість доріг громади мають незадовільний стан через зношеність та потребують ремонту; • Відсутність централізованих каналізаційних мереж у місті Герца та населених пунктах громади; • Система централізованого водопостачання в м. Герца застаріла та потребує реконструкції, в інших населених пунктах – відсутні системи централізованої подачі води; Централізований збір та вивіз сміття організовано лише в м. Герца.
Шанси	Загрози
• Після відкриття КПП «Дяківці» існує можливість створення нового транспортного коридору Румунія – Україна – Молдова; • Подальше впровадження державної довгострокової стратегії по розбудові доріг України державного та місцевого значення; • Реалізація спільних з Румунією транскордонних проектів в сфері розбудови прикордонної інфраструктури.	• Подальше руйнування доріг через рух великогабаритного транспорту; • Делегування громадам значних повноважень в сфері утримання та розбудови інфраструктури без фінансових дотацій та підтримки з держбюджету; • Недостатня державна підтримка розвитку альтернативних джерел енергії та енергозберігаючих заходів.

Екологія, туризм, природні ресурси, пам'ятки архітектури, історії	
Сильні сторони	Слабкі сторони

• Відсутність великих промислових підприємств і наявність лісів, озер та екологічно-чистих рекреаційних зон; • Наявність значної кількості добре збережених унікальних пам'яток архітектури національного значення; • Етнічний колорит (на території громади компактно проживають представники румунської національної меншини) та збереження в громаді румунських національних традицій, звичаїв, кухні, ремесел; • Через с. Молниця існує постійний рух паломників до відомого в Україні об'єкту релігійного туризму – Банченського Свято-Вознесенського чоловічого монастиря; • В м. Герца наприкінці грудня проводять щорічні фестивалі зимових обрядових традицій за участі багатьох автентичних колективів, а в серпні – щорічний етнофестиваль «У джерел».	• Відсутність систем централізованого збору та вивозу сміття спричиняє появу в селах стихійних сміттєзвалищ; • Значна частина території громади, через особливості її геопросторового та природного розташування, є територією потенційного затоплення паводками у разі значних злив та підняття рівня води в р. Прут; • Туристичний потенціал громади не використовується та не приносить прибутку; • Не розроблено та не популяризується власний унікальний бренд Герцаївської територіальної громади як туристичного та інвестиційно-привабливого об'єкту.
Шанси	Загрози
• озробка та успішна реалізація туристичного маршруту цікавими історичними й архітектурними пам'ятками громади (Хрестовоздвиженська церква с. Підвальне 1561 р., Михайлівська церква с. Петрашівка 1663 р., Церква Різдва Богородиці в с. Байраки 1646 р. та інші); • Розвиток енергозберігаючих технологій і альтернативних джерел енергії (сонячна, вітрова); • Підвищення екологічної свідомості громадян та залучення мешканців до заходів екологічного спрямування; • Пожвавлення міжрегіонального та внутрішньо обласного туризму, в т. ч. зеленого.	• Відсутність чіткої загальнодержавної системи поводження з відходами, сортування та переробки сміття, що призводить до накопичення відходів та забруднення території; • Підтоплення територій в результаті повені;

Соціальна сфера та інфраструктура	
Сильні сторони	Слабкі сторони

• В громаді сформовано розгалужену мережу первинної ланки медицини; • В с. Молниця, Хряцька, Байраки та м. Герца приміщення сільських лікарських амбулаторій капітально відремонтовані відповідно до сучасних стандартів, їх забезпечено спеціальним транспортом та медичною технікою; • Початкові класи усіх закладів загальної середньої освіти забезпечені сучасними технічними, дидактичним матеріалами та комп'ютерною технікою в рамках Програми «Нова Українська Школа»; • Дошкільнята громади віком від 5 до 6 років 100% забезпечені дошкільною підготовкою; • В с. Молниця живе унікальна багатодітна родина отця Михайла Жара, в якій під опікою та піклуванням виховувались більше 400 дітей (на сьогодні 200), в т. ч. діти з важкими захворюваннями, з інвалідністю, зі СНІДом, ДЦП тощо; • В громаді функціонують та користуються популярністю мистецькі заклади – дві музичні школи та художня школа.	• Значний відсоток населення громади є з числа соціально-незахищених категорій та потребують різних видів соціальних допомог; • Через відсутність фінансування не збудовано передбачену проектом перехідну галерею між корпусами Герцаївської міської лікарні (вторинна ланка медицини). Також потребує заміни застаріла система водопостачання лікарні; • Велика кількість будівель та приміщень закладів освіти громади потребують дороговартісних капітальних робіт, які неможливо здійснити власними силами з бюджету громади; • В громаді існує «довгобуд» – об'єкт незавершеного будівництва – а саме школа на 198 учнівських місць з дитячою дошкільною установою на 50 місць в с.Куликівка; • Переважна більшість бібліотечних та клубних закладів розташовані у старих приміщеннях, що потребують ремонту, матеріально-технічне забезпечення закладів культури громади вкрай низьке; • Новоствореній Герцаївській громаді складно фінансово утримати існуючу мережу соціальних закладів з наявними штатами.
--	---

Соціальна сфера та інфраструктура	
Сильні сторони	Слабкі сторони
• В громаді сформовано розгалужену мережу первинної ланки медицини; • В с. Молниця, Хряцька, Байраки та м. Герца приміщення сільських лікарських амбулаторій капітально відремонтовані відповідно до сучасних стандартів, їх забезпечено спеціальним транспортом та медичною технікою; • Початкові класи усіх закладів загальної середньої освіти забезпечені сучасними технічними, дидактичним матеріалами та комп'ютерною технікою в рамках Програми «Нова Українська Школа»; • Дошкільнята громади віком від 5 до 6 років 100% забезпечені дошкільною підготовкою; • В с. Молниця живе унікальна багатодітна родина отця Михайла Жара, в якій під опікою та піклуванням виховувались більше 400 дітей (на сьогодні 200), в т. ч. діти з важкими захворюваннями, з інвалідністю, зі СНІДом, ДЦП тощо; • В громаді функціонують та користуються популярністю мистецькі заклади – дві музичні школи та художня школа.	• Значний відсоток населення громади є з числа соціально-незахищених категорій та потребують різних видів соціальних допомог; • Через відсутність фінансування не збудовано передбачену проектом перехідну галерею між корпусами Герцаївської міської лікарні (вторинна ланка медицини). Також потребує заміни застаріла система водопостачання лікарні; • Велика кількість будівель та приміщень закладів освіти громади потребують дороговартісних капітальних робіт, які неможливо здійснити власними силами з бюджету громади; • В громаді існує «довгобуд» – об'єкт незавершеного будівництва – а саме школа на 198 учнівських місць з дитячою дошкільною установою на 50 місць в с.Куликівка; • Переважна більшість бібліотечних та клубних закладів розташовані у старих приміщеннях, що потребують ремонту, матеріально-технічне забезпечення закладів культури громади вкрай низьке; • Новоствореній Герцаївській громаді складно фінансово утримати існуючу мережу соціальних закладів з наявними штатами.
Шанси	Загрози

• Активне продовження практики надання державних цільових субвенцій для реалізації освітніх реформ та вдосконалення якості надання освітніх послуг; • Надання державних та міжнародних грантів для реалізації місцевих ініціатив в соціальній сфері; • Часткова державна підтримка проектів регіонального соціально- економічного розвитку.	• Скорочення мережі установ культури через неможливість її утримання; • Зменшення платоспроможності жителів громади через зростання цін та тарифів; • Передача громадам більшості повноважень в сфері утримання соціальної інфраструктури без надання державних дотацій та допомог.
---	---

Додаток Б.6

Напрями діяльності (оперативні цілі) в межах стратегічних цілей
Герцаївської територіальної громади.

Стратегічна ціль 1 Покращення просторового упорядкування, управління нерухомістю, охорони навколишнього середовища та природи, а також водного господарства
Напрямки діяльності: 1. Забезпечення ефективного використання ресурсів територій та забезпечення просторового розвитку Герцаївської територіальної громади: 1.1. розробка Комплексного плану просторового розвитку території Герцаївської територіальної громади (залучення на ці цілі кошти грантових програм); 1.2. оновлення містобудівної документації населених пунктів Герцаївської територіальної громади; 1.3. проведення інвентаризації земель Герцаївської територіальної громади; 1.4. проведення інвентаризації нерухомих об'єктів, що знаходяться у комунальній власності Герцаївської громади; 1.5. визначення переліку нерухомих об'єктів та земель територіальної громади для їх подальшого продажу; 1.6. визначення переліку об'єктів та земель територіальної громади для їх подальшої передачі в оренду. 1.7. розробка історико-архітектурного опорного плану м. Герца у складі Генерального плану міста 1.8. розроблення проектів землеустрою щодо відведення та встановлення меж земельних ділянок об'єктів природно-заповідного фонду. 2. Підвищення рівня екологічної безпеки в громаді: 2.1. покращення системи збору й сортування сміття; 2.2. організація централізованого збору сміття з попереднім сортуванням ТПВ в населених пунктах громади шляхом реорганізації існуючого житлово- комунального господарства, розширення його функцій та території обслуговування; придбання сортувальної лінії для полігону ТПВ м. Герца; 2.3. підвищення рівня екологічного контролю; 2.4. встановлення сучасних систем очисних споруд типу «BIOTAL» у закладах освіти та охорони здоров'я; 2.5. придбання асинізаторної техніки для житлово-комунального господарства громади; 2.6. облаштування сонячними панелями: 2.6.1. КНП «Герцаївський центр ПМСД» та сільських лікарських амбулаторій в с. Петрашівка, Тернавка та Лунка; 2.6.2. технічне переоснащення дахів будівлі КНП «Герцаївська міська лікарня» шляхом монтажу дахової чи наземної електрогенеруючої установки для заміщення власного споживання електроенергії номінальною потужністю 100 кВт; 2.7. облаштування зовнішнім освітленням вулиць населених пунктів громади з використанням сучасного енергоощадного обладнання. 3. Забезпечення ефективного та безпечного використання водних ресурсів громади: 3.1. проведення інвентаризації водних об'єктів громади; 3.2. передача ставків та озер в оренду для рекреаційних та рибогосподарських потреб відповідно до норм чинного законодавства; 3.3. проведення руслорегулюючих робіт на р. Прут, укріплення берегів малих річок з метою попередження повеней.

Стратегічна ціль 2 Поліпшення дорожньої, комунікаційної та транспортної інфраструктури	
Напрямки діяльності: 4. Удосконалення системи експлуатації комунальних доріг в громаді та забезпечення безпеки дорожнього руху: 4.1. Асфальтування доріг, що забезпечують під'їзд до закладів освіти та охорони здоров'я; 4.2. установка в селах відповідних дорожніх знаків; 4.3. встановлення на дорогах систем відео спостереження; 4.4. встановлення бордюрів, облаштування тротуарів та пішохідних доріжок в населених пунктах громади; 4.5. будівництво вздовж доріг якісних систем водовідведення 5. Забезпечення місцевих жителів якісними, сучасними та комфортними послугами з пасажирських перевезень: 5.1. Облаштувати в кожному населеному пункті громади місця для очікування громадського транспорту – встановити малі архітектурні конструкції зі смітниками та лавочками; 5.2. створення сприятливих умов та сприяння започаткуванню в громаді легалізованих служб таксі.	
Стратегічна ціль 3 Удосконалення та розвиток інфраструктури охорони навколишнього середовища та енергопостачання	
Напрямки діяльності: 6. Будівництво, реконструкція та ремонт мереж водопостачання та водовідведення 6.1. реконструкція та ремонт діючого водогону в м. Герца; 6.2. виготовлення схеми оптимізації системи водопостачання; 6.3. забезпечення централізованого водопостачання в с. Могилівка та с. Молниця 7. Удосконалення системи благоустрою території громади 7.1. проведення благоустрою територій сміттєзвалищ та встановлення навколо них огорож; 7.2. розробка та впровадження програми благоустрою території громади	
Стратегічна ціль 4 Удосконалення телекомунікаційної інфраструктури	
Напрямки діяльності: 8. Покриття всієї території громади якісним мобільним зв'язком та високошвидкісним доступом до інтернету 8.1. сприяння встановленню в громаді додаткових вишок мобільного зв'язку; 8.2. створення сприятливих умов для здорової конкуренції між постачальниками інтернет-послуг в громаді та розширення території покриття до інтернет-мережі.	
Стратегічна ціль 5 Покращення охорони здоров'я	
Напрямки діяльності: 9. Покращення надання первинних медичних послуг в громаді 9.1. Покращення матеріально-технічної бази КНП «Герцаївський центр ПМСД»; 9.2. Будівництво сільських лікарських амбулаторій в селах Петрашівка, Тернавка, Лунка із забезпеченням їх спеціальним транспортом; 10. Покращення надання вторинних медичних послуг в громаді 10.1. Покращення матеріально-технічної бази КНП «Герцаївська лікарня»; 10.2. Будівництво перехідної галереї між корпусами Герцаївської лікарні.	

Стратегічна ціль 6 Покращення соціальної допомоги, у тому числі центрів та установ опіки	
Напрямки діяльності: 11. Покращення рівня надання соціальних послуг мешканцям громади: 11.1. винайдення вільних приміщень, будівель та облаштування їх під тимчасове соціальне житло для осіб, що опинились в складних життєвих обставинах; 11.2. покращення матеріально-технічної бази та програмно-технічного забезпечення служби у справах дітей, центру надання соціальних послуг та відділу з питань соціального захисту та допомоги населенню Герцаївської міської ради; 11.3. придбання автотранспорту для ефективного впровадження послуги «соціальне таксі»; 11.4. створення в громаді Патронатних сімей для тимчасового перебування в них дітей, що з тих чи інших причин вилучені від батьків; 11.5. розширення переліку надання послуг інклюзивно-ресурсним центром; 11.6. забезпечення доступності об'єктів комунальної, соціальної та торгівельної мережі для мало мобільних груп населення;	
Стратегічна ціль 7 Розвиток та покращення якості муніципального будівництва та комунальних будівель, а також покращення розвитку зелених насаджень	
Напрямки діяльності: 12. Підтримка молодіжного сімейного будівництва 12.1 Розробка місцевої програми підтримки молодих сімей «Власний дім» 13. Покращення стану адміністративних приміщень 13.1. капітальний ремонт адміністративних будівель старостинських округів та приміщення Герцаївської міської ради 14. збільшення та благоустрій озелених територій в населених пунктах громади 14.1. сприяння розвитку дитячих екологічних рухів, поширення позитивного досвіду екологічної діяльності Куликівської гімназії екологічного спрямування; 14.2. створення при школах зелених розсадників; 14.3. проведення щорічних акцій з озеленення територій у співпраці з колективами Тернавського та Молницького лісництв; 14.4. проведення благоустрою паркових зон в м. Герца, с. Байраки та Молниця.	
Стратегічна ціль 8 Розвиток народної освіти	
Напрямки діяльності: 15. Приведення мережі закладів освіти у відповідність до норм чинного освітнього законодавства: 15.1. Відкриття на базі Герцаївського ліцею ім. Г. Асакі академічного ліцею з 4 профільними напрямами (з 2026 року); 15.2. Приведення мережі закладів загальної середньої освіти громади у відповідність до потреб місцевих жителів у освітніх послугах з врахуванням наповненості класів та шкіл. 15.3. розвиток екологічної освіти. 16. Покращення матеріально-технічної бази закладів освіти громади: 16.1. завершення будівництва Куликівської гімназії; 16.2. перехід на альтернативні види опалення в Петрашівському ліцеї, Хряцьківському ліцеї та Дяківській гімназії; 16.3. встановлення шкільного спортивного майданчика зі штучним покриттям при Байраківському ліцеї; 16.4. капітальний ремонт приміщень Герцаївського ліцею; 16.5. будівництво додаткового корпусу Великосільської гімназії; 16.6. капітальний ремонт даху та утеплення фасаду ДНЗ «Прікіндел» в с. Тернавка.	

Стратегічна ціль 9 Розвиток культури, зокрема бібліотек та інших закладів культури, охорона пам'яток і догляд за пам'ятками
Напрямки діяльності: 17. Забезпечення охорони пам'яток культури, історії, архітектури, що розташовані на території громади: 17.1. оновлення бази та проведення інвентаризації пам'яток культури, архітектури, історії Герцаївської громади 17.2. Оновлення охоронних договорів на пам'ятки культурної спадщини 18. Покращення рівня надання культурних послуг в громаді: 18.1. приведення кількості закладів культури в громаді у відповідність до потреб місцевих жителів; 18.2. матеріальна підтримка двох народних колективів громади – оркестру народних інструментів «Плаюл Герцей» та Герцаївського духового оркестру; 18.3. вирішення питання із забезпечення необхідними приміщеннями Герцаївської художньої школи ім. Артура Верони (будівництво нової або реконструкція та капітальний ремонт вільної існуючої будівлі, що не використовується); 18.4. реорганізація мережі закладів культури громади та відкриття сучасних центрів надання культурних послуг; 18.6 робота над збереженням місцевих звичаїв та традицій, прядення в районі щорічних фестивалів «У джерел» та фестивалю зимових обрядів та традицій.
Стратегічна ціль 10 Розвиток фізичної культури й туризму, у тому числі рекреаційних та спортивних споруд
Напрямки діяльності: 19. Розвиток та популяризація спорту та здорового способу життя в громаді: 19.1. облаштування сучасних спортивних майданчиків в усіх закладах загальної середньої освіти; 19.2. будівництво нового сучасного спортивного комплексу в м. Герца; 19.3. розробка та фінансування місцевих програм підтримки фізкультури та спорту; 19.4. сприяння у будівництві в громаді мінімум одного басейну.
Стратегічна ціль 11 Розвиток місцевого підприємництва
Напрямки діяльності: 21. Покращення інвестиційної привабливості громади: 21.1. здійснення критичної оцінки інвестиційних переваг і потреб території громади та пріоритетні галузі інвестування; 21.2. розробка інвестиційного паспорту громади; 21.3. створення локального агентства економічного розвитку у формі комунального підприємства; 21.4. розробка стратегії залучення інвестицій. 22. Розвиток малого та середнього підприємництва в громаді: 22. 1. Розширення доступу бізнесу до фінансово-кредитних ресурсів шляхом співпраці громади з кредитними установами та прийняття програм пільгового кредитування бізнесу; 22.2. Підвищення конкурентоспроможності малих та середніх підприємств; 22.3. Вихід на нові ринки, зокрема за рахунок експорту; 22.4. Налагодження ефективного діалогу між бізнесом і владою, зокрема через створення умов для залучення об'єднань підприємців до прийняття управлінських рішень; 22.5. Забезпечення малих та середніх підприємств необхідними трудовими ресурсами; інформаційна підтримка малих та середніх підприємств; 22.7. Створення сприятливого бізнес-клімату.

Стратегічна ціль 12 Покращення громадського порядку та безпеки громадян, а також захист від пожеж і повеней
Напрямки діяльності: 23. Досягнення високого рівня громадського порядку та безпеки громадян: 23.1. Завершення реалізації в м. Герца проекту «Поліцейський офіцер громади» 23.2. створення «офісу безпеки громади» як комунікаційної платформи між правоохоронними органами, владою, громадянами, громадськими формуваннями; 23.3. проведення активної правоосвітньої діяльності, зокрема з дітьми та молоддю. 24. Досягнення високого рівня пожежної безпеки та профілактика надзвичайних ситуацій в громаді: 24.1. фінансова та інформаційна підтримка місцевих пожежних команд в с. Байраки та Молниця, підтримка в постійній бойовій готовності Герцаївського підрозділу пожежної охорони
Стратегічна ціль 13 Розвиток промоції територіальної одиниці
Напрямки діяльності: 25. Покращення іміджу громади: 25.1. виготовлення та поширення якісного інформаційного продукту щодо економічного, інвестиційного, туристичного та культурного потенціалу громади, здійснення представництва на впливових міжнародних заходах; 25.2. розробка ефективного бренду Герцаївської громади; 25.3. організація заходів промоційного характеру для популяризації громади в межах України та за кордоном.
Стратегічна ціль 14 Розвиток міжгалузевого співробітництва, внутрішнього та зовнішнього
Напрямки діяльності: 26. Залучення громадськості до активного обговорення, вироблення та реалізації програм та проєктів місцевого розвитку: 26.1. створення молодіжної ради при Герцаївській міській раді; 26.2. проведення тренінгів та навчань для представників неурядового сектору; 26.3. участь місцевих громадських організацій у грантових програмах та проєктах, залучення коштів ЄС на реалізацію ініціатив громадських організацій; 26.4 передбачення в бюджеті громади фінансування локальних проєктів та місцевих громадських організацій. 27. Посилення транскордонних взаємозв'язків із сусідніми громадами Румунії, громадами інших країн: 27.1. формування у спеціалістів ОТГ навичок та знань, необхідних для міжнародного співробітництва, зокрема вивчення англійської мови та проєктного менеджменту; 27.2. поглиблення неформального партнерства між Герцаївською територіальною громадою та мерією м. Дорохой (Румунія) та переведення його у площину формального; 27.3. спільне з румунськими партнерами написання транскордонних проєктів. 27.4. розробка локальних програм міжрегіонального та транскордонного співробітництва.

ДОДАТОК В

Додаток В.1

- 1** Збір інформації і даних, що стосуються розвитку громади, вибір методів для їх подальшого опрацювання та отримання об'єктивних висновків про стан та можливі зміни довкілля.
- 2** Визначення сучасного стану навколишнього середовища та здоров'я населення, зокрема і на територіях, що ймовірно зазнають впливу.
- 3** Оцінка впливу передбачених комплексним планом рішень на стан окремих компонентів довкілля та в цілому (за видами впливів та сукупно). Має бути врахована і тривалість впливів (наприклад – лише при спорудженні об'єктів чи в процесі їх багаторічного функціонування).
- 4** Пошук та обґрунтування заходів та альтернатив, що сприяли б зниженню антропогенного тиску та запобіганню/розв'язанню конфліктів природокористування, забезпечили б відповідність реалізації плану принципам сталого розвитку. Відповідно, передбачається моніторинг, за результатами якого плани можуть зазнавати змін.
- 5** Комунікація з громадськістю та органами державної й місцевої влади в процесі консультацій та узгодження пропозицій щодо окремих запланованих об'єктів та видів діяльності.

Зміст Заяви про обсяг СЕО встановлений Законом [4] і складається із таких розділів:

1) замовник;

Вказується замовник робіт із стратегічної екологічної оцінки.

2) вид та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування;

Вказується, що документом державного планування є комплексний план. Має бути представлений перелік його основних цілей (перелік планувальних рішень – за наявності на час підготовки Заяви про обсяг СЕО). Визначається, з якими іншими документами державного планування пов'язаний комплексний план. Такими документами (за наявності) є: актуальні Стратегії розвитку відповідної області, району; Стратегія розвитку громади; Концепція інтегрованого розвитку території територіальної громади; Схеми планування території області; Стратегії та концепції розвитку на державному рівні.

3) те, якою мірою комплексний план визначає умови для реалізації видів діяльності або об'єктів, щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля (у тому числі щодо визначення місцезнаходження, розміру, потужності або розміщення ресурсів);

Необхідно вказати заплановані у види діяльності або об'єкти, які підлягають процедурі Оцінки впливу на довкілля згідно Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»³. Має бути представлений короткий опис реалізації таких видів діяльності або об'єктів, їх характеристика, зокрема місцезнаходження, розмір, потужності або розміщення ресурсів.

4) ймовірні наслідки.

На основі переліку запланованих видів діяльності необхідно здійснити попередній аналіз ймовірних наслідків для довкілля у зв'язку із їх реалізацією та представити попередні висновки щодо наслідків. Визначається перелік основних екологічних проблем, наявних на території громади. Тут задаються рамкові умови виконання стратегічної екологічної оцінки, визначається, що буде детально досліджено і представлено у Звіті про СЕО. Таким чином, визначаються напрямки і детальність аналізу природних умов території громади та її актуальний екологічний стан з метою визначення наслідків для довкілля впровадження планувальних рішень комплексного плану.

5) виправдані альтернативи, які необхідно розглянути, у тому числі якщо комплексний план не буде затверджено;

У цьому підрозділі слід вказати, які альтернативні сценарії рекомендується розглянути у Звіті про CEO, соціальні і екологічні наслідки їхнього впровадження. Важливо відзначити, що обрані сценарії не обов'язково є взаємовиключними альтернативами; вибрані для аналізу сценарії часто є взаємодоповнюючими⁵. Щонайменше, може бути запропоновано розглянути так званий «Нуль»-сценарій – перспективи і напрямки розвитку території громади без затвердження і без впровадження комплексного плану. Як альтернатива – оцінка ймовірних наслідків впровадження розробленого комплексного плану. Це не вичерпний перелік альтернативних варіантів. Може бути запропоновано оцінити у рамках Звіту про CEO ряд альтернатив, які пов'язуються із різними цілями і пріоритетами розвитку територіальної громади або у випадку різних варіантів просторового розміщення запланованих заходів (наприклад, різне положення проектних промислових підприємств, різні сценарії розміщення нових житлових кварталів тощо).

6) дослідження, які необхідно провести, методи і критерії, що використовуватимуться під час стратегічної екологічної оцінки;

Для виконання Звіту залучаються вихідні дані, отримані під час розроблення містобудівної документації, статистичні дані, звіти про стан навколишнього природного середовища, відкриті літературні наукові джерела та інтернет-джерела. За необхідності слід передбачити проведення додаткових польових обстежень території, інструментальних або лабораторних досліджень. Це має бути визначено на основі аналізу ймовірних наслідків впливу проектних рішень (пункт 4 Заяви).

Розроблення CEO спирається на ряд методичних підходів – методи аналогій, експертні висновки, порівняння, прогнозування, SWOT-аналіз, картографічні методи.

7) заходи, які передбачається розглянути для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків реалізації комплексного плану;

У цьому підрозділі Заяви про обсяг CEO вказується перелік заходів, які будуть детальніше розглянуті у Звіті про CEO для вирішення ймовірних екологічних проблем або для запобігання ним у процесі реалізації планувальних рішень.

8) пропозиції щодо структури та змісту звіту про стратегічну екологічну оцінку;

Пропонується орієнтовна структура звіту про стратегічну екологічну оцінку. У переважній більшості заяв структура звіту про стратегічну екологічну оцінку визначається згідно статті 11 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» [4].

9) орган, до якого подаються зауваження і пропозиції, та строки їх подання.

Вказується назва органу, адреса та строки подання зауважень та пропозицій до Заяви. Тривалість громадського обговорення Заяви визначається замовником, але не може становити менше як 15 днів з дня її оприлюднення (пункт 5 статті 10 Закону).

Основні структурні складові звіту СЕО:

- 1) зміст та основні цілі комплексного плану, його зв'язок з іншими документами державного планування;
- 2) характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогностичні зміни цього стану, якщо комплексний план не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень);
- 3) характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень);
- 4) екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються комплексного плану, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень);
- 5) зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються комплексного плану, а також шляхи врахування таких зобов'язань під його підготовки;
- 6) опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;
- 7) заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків;
- 8) обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки);
- 9) заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;
- 10) опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності);
- 11) резюме нетехнічного характеру інформації, передбаченої пунктами 1-10, розраховане на широку аудиторію.

Додаток В.4

Позначення	Пояснення
--	Значний негативний вплив. Значний негативний вплив слід звести до мінімуму з застосуванням заходів щодо пом'якшення наслідків, щоб він став незначним.
-	Помірний негативний вплив. Цей вплив є прийнятним.
0	Немає впливу.
+	Помірний позитивний вплив.
++	Значний позитивний вплив
(?)	Значення впливу не може бути оцінено з певністю через відсутність даних про компоненти навколишнього середовища, заплановану діяльність або з інших причин.
DI / IN	Прямий / Непрямий
LT/ MT/ ST / O	Довгостроковий (постійний 50-100 років) / Середньостроковий (10-15 років) / Короткостроковий (3-5 років) / Випадковий (тимчасовий, 1 рік)
LO / RE	Місцевий / Регіональний
CU / SI / TR	Кумулятивний / Синергетичний / Транскордонний
AC	Випадкова подія

ДОДАТОК В.5 - Узагальнені результати процедури оцінки за цілями стратегічної екологічної оцінки

Напрямки діяльності	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Водне середовище	Флора і фауна	ПЗФ	Ландшафт	Зони рекреації та культурна спадщина	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
Стратегічна ціль 1 Покращення просторового упорядкування, управління нерухомістю, охорони навколишнього середовища та природи, а також водного господарства													
1. Забезпечення ефективного використання ресурсів територій та забезпечення просторового розвитку Герцаївської територіальної громади	0	0	+ DI / MT/ LO	0	0	+ DI / MT/ LO	+ IN/ MT/ LO	0	+ IN / MT/ LO	0	0	0	0
2. Підвищення рівня екологічної безпеки в громаді	-DI / O/ LO (стадія будівництва)	+DI / MT/ LO	+DI / MT/ LO	-DI / O/ LO (стадія будівництва)	0	0	0	0	+ DI / MT/ LO	+DI / MT/ LO	0	+DI / MT/ LO	+ DI / MT/ LO
	+DI / MT/ LO (стадія функціонування)			+DI / MT/ LO (стадія функціонування)									
3.Забезпечення ефективного та безпечного використання водних ресурсів громади	0	0	0	+ DI / MT/ LO	0	0	0	+ DI / MT/ LO	+ IN / MT/ LO	0	0	0	+ IN / MT/ LO

Напрямки діяльності	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Водне середовище	Флора і	ПЗФ	Ландшафт	Зони рекреації	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
Стратегічна ціль 2 Поліпшення дорожньої, комунікаційної та транспортної інфраструктури													
4.Удосконалення системи експлуатації комунальних доріг в громаді та забезпечення безпеки дорожнього руху	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	0	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	- DI/ O / LO (стадія будівництва)							- DI/ O/ LO	- DI/ O / LO	+ DI/ MT/ LO
	+DI / MT/ LO (стадія функціонування)	+DI / MT/ LO	0 (стадія функціонування)	0 (стадія функціонування)	0	0	0	0	+ DI/ MT/ LO	0	+DI / MT/ LO (стадія функціонування)	0 (стадія функціонування)	
5. Забезпечення місцевих жителів якісними, сучасними та комфортними послугами з пасажирських перевезень	0	0	0	0	0	0	0	0	+ DI/ MT/ LO	0	0	0	0

Напрямки діяльності	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Водне середовище	Флора і	ПЗФ	Ландшафт	Зони рекреації та культурна	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
Стратегічна ціль 3 Удосконалення та розвиток інфраструктури охорони навколишнього середовища та енергопостачання													
6. Будівництво, реконструкція та ремонт мереж водопостачання та Водовідведення	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	0	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	+DI / MT/ LO (стадія функціонування)	0	0	0	0	+ DI/ MT/ LO	0	- DI/ O/ LO (стадія будівництва)	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	+ DI/ MT/ LO
	0 (стадія функціонування)		0 (стадія функціонування)								0 (стадія функціонування)	0 (стадія функціонування)	
7. Удосконалення системи благоустрою території громади	0	0	+ DI / MT/ LO	0	0	0	0	0	+ DI/ MT/ LO	0	0	+ DI/ MT/ LO	+ DI/ MT/ LO
Стратегічна ціль 4 Удосконалення телекомунікаційної інфраструктури													
8. Покриття всієї території громади якісним мобільним зв'язком та високошвидкісним доступом до інтернету	0	0	0	0	0	0	0	0	+ DI/ MT/ LO	0	0	0	0

Напрямки діяльності	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Водне середовище	Флора і фауна	ПЗФ	Ландшафт	Зони рекреації та культурна	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
Стратегічна ціль 5 . Покращення охорони здоров'я													
9. Покращення надання первинних медичних послуг в громаді	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	0	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	0	0	0	0	0	+ DI/ MT/ LO	0	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	+ DI/ MT/ LO
	0 (стадія функціонування)		0 (стадія функціонування)								0 (стадія функціонування)	0 (стадія функціонування)	
10. Покращення надання вторинних медичних послуг в громаді	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	0	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	0	0	0	0	0	+ DI / MT/ LO	0	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	+ DI/ MT/ LO
Напрямки діяльності	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Водне середовище	Флора і фауна	ПЗФ	Ландшафт	Зони рекреації та культурна	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
Стратегічна ціль 6 Покращення соціальної допомоги, у тому числі центрів та установ опіки													
11. Покращення рівня надання соціальних послуг мешканцям громади	0	0	0	0	0	0	0	0	+ DI / MT/ LO	0	0	0	+ DI / MT/ LO

Стратегічна ціль 7													
Розвиток та покращення якості муніципального будівництва та комунальних будівель, а також покращення розвитку зелених насаджень													
12. Підтримка молодіжного сімейного будівництва	- DI/ O / LO (стадія будівництва)		- DI/ O / LO (стадія будівництва)								- DI/ O / LO (стадія будівництва)	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	
	0 (стадія функціонування)	0	0 (стадія функціонування)	0	0	0	0	0	+	0	0 (стадія функціонування)	0 (стадія функціонування)	0
13. Покращення стану адміністративних приміщень	- DI/ O / LO	0	- DI/ O / LO	0	0	0	0	0	+	0	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	0
14. збільшення та благоустрій озеленених територій в населених пунктах громади	+ DI/ MT/ LO	+ DI/ MT/ LO	0	0	+ DI/ MT/ LO	0	0	+ DI/ MT/ LO	+ DI / MT/ LO	0	+ DI / MT/ LO	0	+ DI / M T/ LO

Напрямки діяльності	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Водне середовище	Флора і фауна	ПЗФ	Ландшафт	Зони рекреації та культурна	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
Стратегічна ціль 8 Розвиток народної освіти													
15. Приведення мережі закладів освіти у відповідність до норм чинного освітнього законодавства	0	0	0	0	0	0	0	0	+ DI/ MT/ LO	0	0	0	0
16. Покращення матеріально-технічної бази закладів освіти громади	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	0 (стадія будівництва)	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	0	0	0	0	0	+ DI/ MT/ LO	+ IN/ MT/ LO	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	+ IN/ MT/ LO
	0 (стадія функціонування)	+ DI/ MT/ LO (стадія функціонування)	0 (стадія функціонування)								0 (стадія функціонування)		
Стратегічна ціль 9 Розвиток культури, зокрема бібліотек та інших закладів культури, охорона пам'яток і догляд за пам'ятками													
17. Забезпечення охорони пам'яток культури, історії, архітектури, що розташовані на території громади	0	0	0	0	0	0	0	+ DI/ MT/ LO	+ DI/ MT/ LO	0	0	0	0

18. Покращення рівня надання культурних послуг в громаді	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	0	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	0	0	0	0	+	+	0	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	0
	0 (стадія функціонування)		0 (стадія функціонування)								0 (стадія функціонування)	0 (стадія функціонування)	
Стратегічна ціль 10 Розвиток фізичної культури й туризму, у тому числі рекреаційних та спортивних споруд													
19. Розвиток та популяризація спорту та здорового способу життя в громаді	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	0	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	0	0	0	0	0	+	0	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	+
	0 (стадія функціонування)		0 (стадія функціонування)								0 (стадія функціонування)	0 (стадія функціонування)	
20. Розвиток туризму вгромаді	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	0	- DI/ O / LO (стадія будівництва)	0	0	0	0	+	+	0	0	0	0
	0		0										

Напрямки діяльності	Повітря	Зміна клімату	Ґрунти і зміни у землекористуванні	Водне середовище	Флора і фауна	ПЗФ	Ландшафт	Зони рекреації та культурна спадщина	Населення	Енергія	Шум	Відходи	Здоров'я та безпека
22. Розвиток малого та середнього підприємництва в громаді	- DI/ MT / LO	0	- DI/ MT / LO	- DI/ MT / LO	0	0	0	0	+ DI/ LT/ LO	0	- DI/ MT / LO	- DI/ MT / LO	0
Стратегічна ціль 12													
Покращення громадського порядку та безпеки громадян, а також захист від пожеж і повеней													
23. Досягнення високого рівня громадського порядку та безпеки громадян	0	0	0	0	0	0	0	0	+ DI/ MT/ LO	0	0	0	+ DI/ MT/ LO
24. Досягнення високого рівня пожежної безпеки та профілактика надзвичайних ситуацій в громаді	0	0	0	0	0	0	0	0	+ DI/ MT/ LO	0	0	0	+ DI/ MT/ LO
Стратегічна ціль 13													
Розвиток промоції територіальної одиниці													
25. Покращення іміджу громади	0	0	0	0	0	0	0	0	+ DI/ MT/ LO	0	0	0	0
Стратегічна ціль 14													
Розвиток міжгалузевого співробітництва, внутрішнього та зовнішнього													
26. Залучення громадськості до активного обговорення, вироблення та реалізації програм та проектів місцевого розвитку	0	0	0	0	0	0	0	0	+ DI/ MT/ LO	0	0	0	0